

HYVÄÄ RUOKAA JA MONTA KULTTUURIA
Singaporelaisten arkikokemus monikulttuurisuudesta

Pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Historian ja etnologian laitos
Etnologia
Syyskuu 2010
Jyri Mäkelä

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty HUMANISTINEN	Laitos – Department Historian ja etnologian laitos
Tekijä – Author Jyri Mäkelä	
Työn nimi – Title Hyvää ruokaa ja monta kulttuuria: Singaporelaisten arkikokemus monikulttuurisuudesta	
Oppiaine – Subject Etnologia	Työn laji – Level Pro gradu
Aika – Month and year Syyskuu 2010	Sivumäärä – Number of pages 92 + liite ja kuvat
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tutkimukseni käsittelee singaporelaisten arkikokemusta monikulttuurisuudesta. Selvitän tutkimuksessani ruoan merkityssisältöä toisen kulttuurin kokemisessa ja tutkin ruoan tarjoamaa rajapintaa kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa. Kuvailen myös minkälaista singaporelainen monikulttuurisuusdiskurssi on ja miten monikulttuurisuus ilmenee singaporelaisten kulttuuri-identiteetissä.</p> <p>Tutkimuksessa olen käyttänyt triangulatiivista eli moniaineistoista metodia. Aineistoni koostuu eri tavoin toteutetuista tutkimushaastatteluilta, joista osan toteutin kasvotusten ja osan virtuaalisia menetelmiä, kuten internet-kyselyä hyödyntäen, sekä tekemästäni kenttätyömatkasta Singaporeen.</p> <p>Singapore on monikulttuurinen kaupunkivaltio, jonka väestö koostuu useasta eri etnisestä ryhmästä. Suurin osa väestöstä omaa kiinalaisen, malesialaisen tai intialaisen taustan, mutta myös muita etnisiä ryhmiä esiintyy. Singaporessa vallitsee pääosin hyvin suvaitseva monikulttuurisuusdiskurssi. Singaporelaiset kasvatetaan monikulttuurisuuteen ja harmoniasta pidetään huolta myös valtiollisin toimin. Pinnan alta voidaan kuitenkin löytää jonkinasteisia negaatioita muita kulttuureja kohtaan. Varsinkaan maahan hiljattain tulleet uudemmat etniset ryhmät eivät saa aina yhtä varauksetonta hyväksyntää, kuin saarella kauemmin esiintyneet kulttuurit.</p> <p>Monikulttuurisuus näkyy vahvasti myös Singaporen ruokakulttuurissa. Singaporelainen ruoka on monimuotoista, sillä se on saanut ominaispiirteensä maahan asettuneiden etnisten ryhmien keittiöistä. Ruoka- ja hawker -keskuksilla on tärkeä rooli singaporelaisessa kulttuurissa. Ne ovat keskittymiä, joissa on tarjolla laajasti eri kulttuurien ruokia. Keskukset mahdollistavat toisista kulttuureista oppimisen ruoan avulla, ja antavat etnisille ryhmille tilaisuuden syödä yhdessä, vaikka nautittaisiinkin erityyppisiä ruokia. Kulttuurien välillä on eroja ruokailutottumuksissa ja nämä erot singaporelaiset oppivat yhteiskunnassaan. Eri etnisten ryhmien edustajien syödessä yhdessä singaporelaiset miettivät jo etukäteisesti tulevaa ruokailutilannetta. Singaporelaiset ovat oppineet toimimaan niin, ettei kenenkään uskomuksia loukata. Singaporelaiset arvostavat ruokaansa ja nostavat sen yhdeksi tärkeimmäksi elementiksi omassa kulttuurissaan. Ruoka ilmentää ja ylläpitää singaporelaista monikulttuurisuutta, mutta sen avulla luodaan myös yhtenäistä kulttuuri-identiteettiä. Maahan muuttaneiden mukana tulleet ruokalajit ovat muokkautuneet ajan kuluessa Singaporessa ja luoneet omaleimaisen keittiön, jota maan kansalaiset arvostavat suuresti.</p> <p>Singaporelaisten kulttuuri-identiteetti perustuu vahvasti etniseen taustaan. Tämän vuoksi yhtä yhtenäistä kulttuuri-identiteettiä on vaikea määritellä. On kuitenkin huomattava, että osa singaporelaisista haluaisi nähdä itsensä ensisijaisesti singaporelaisina. Pyrkimys yhtenäiseen kulttuuri-identiteettiin näkyy erityisesti nuorten mielipiteissä. He luovat yhtenäisyyttä ruoan ja singlisiin, eli singaporen englannin avulla.</p>	
Asiasanat – Keywords monikulttuurisuus, arkikokemus, Singapore, ruokakulttuuri, diskurssi, kulttuuri-identiteetti, rajapinta	
Säilytyspaikka – Depository Historian ja etnologian laitos	
Muita tietoja – Additional information	

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Faculty of Humanities	Laitos – Department History and Ethnology
Tekijä – Author Jyri Mäkelä	
Työn nimi – Title Tasty food and many cultures: Singaporean's everyday experience of multiculturalism	
Oppiaine – Subject Ethnology	Työn laji – Level Master's Thesis
Aika – Month and year September 2010	Sivumäärä – Number of pages 92 + appendix and pictures
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>The purpose of this master's thesis is to examine Singaporean's everyday experience of multiculturalism. This master's thesis explores the meaning of the food in experiencing another culture and the interface of food in intercultural interaction. This work also describes the Singaporean discourse of multiculturalism and how multiculturalism appears in cultural identities of Singaporeans.</p> <p>This work is done by using triangulative approach. The material consists of interviews carried out in different ways. Some of them were carried out face to face and some by using virtual methods, such as Internet-query. A field trip to Singapore is also a part of the material.</p> <p>Singapore is a multicultural state, whose population is composed of several different ethnic groups. Most of the population has a Chinese, Malaysian or Indian background, but also other ethnic groups are present. Very tolerant discourse of multiculturalism is predominant in Singapore. Singaporeans are raised to multiculturalism, and harmony among cultures is also taken care by government. Beneath the surface can, however, be found some degree of negotiations to other cultures. In particular, the newer recently entered ethnic groups may not always be equally accepted as the older ones.</p> <p>Multiculturalism is also strongly present in Singapore's food culture. Singaporean food is very versatile, thus it has characteristics of cuisine of the ethnic groups who have settled in the country. Food & Hawker Centers have an important role in the Singaporean culture. They are clusters, which offer a wide range of dishes from different cultures. The centers allow learning from other cultures through food giving ethnic groups an opportunity to eat together, regardless differing eating habits. Among cultures there are differences in eating habits, and Singaporeans learn these differences in their daily lives. Singaporeans tend to think in advance the dining situation, when representatives of different ethnic groups are eating together. Singaporeans have learned to act in a way that nobody is offended. Singaporeans appreciate their food and raise it as one of the most important elements in their culture. Food reflects and maintains multiculturalism in Singapore, but it also creates coherent cultural identity. The dishes that came along with the immigrants developed in time in Singapore and created a distinctive cuisine, which is highly appreciated by the citizens.</p> <p>Singaporean cultural identity is strongly based on ethnic background. Therefore, a single Singaporean culture identity is difficult to define. It should be noted that some of Singaporeans would like to see themselves primarily as Singaporean. Striving for an integrated cultural identity is particularly evident in younger Singaporean's opinions. They create an uniform cultural identity through food and spoken Singlish, which is Singaporean English.</p>	
Asiasanat – Keywords Multiculturalism, everyday experience, Singapore, food culture, discourse, cultural identity, interface	
Säilytyspaikka – Depository Department of History and Ethnology	
Muita tietoja – Additional information	

Kiitokset Seurasaarisäätiölle, joka on tukenut Emil ja Lempi Hietasen rahastosta tämän tutkimustyön valmistumista 1000 euron stipendillä.

SISÄLTÖ

1. Johdanto	4
1.1. Lähtökohtana monikulttuurisuuden kokeminen	4
1.2. Käsitteellinen selkäranka	8
2. Aineisto ja metodit	11
2.1. Aineistonhankintamenetelmät	11
2.1.1. Moniaineistisuus	11
2.1.2. Tutkimushaastattelut	12
2.1.3. Litteraatioprosessi	18
2.1.4. Kenttätyömatka, osallistuva havainnointi ja kenttäpäiväkirja	20
2.2. Lisähuomioita aineistosta	23
2.3. Etnologina kentällä	25
2.4. Saanko esitellä: herra ja rouva anonyymi	30
3. Singa Pura, leijonien kaupunki	34
3.1. Suuntana monikulttuurinen ja moderni valtio	34
3.2. Sota-aika ja rotumellakat häiriön aiheuttajina	38
3.3. Kulttuuri-identiteetti ja etnisyys	42
3.4. Diskurssi monikulttuurisuudesta	44
3.5. Säröt täysin suvaitsevaisessa monikulttuurisuudessa	48
3.5.1. Jännitteet etnisten ryhmien kesken	48
3.5.2. Ulkomaalaiset	51

4. Ruoka monikulttuurisuuden rajapintana Singaporessa	55
4.1. Ruoka osana kulttuuria	55
4.2. Singaporelainen ruoka, monikulttuurinen keittiö	56
4.3. Vuorovaikutus	60
4.4. Ruokakeskuksien merkitys	61
4.5. Ruoka yhteisöllisyyden kehittäjänä	67
5. Singapore, monikulttuurisuuden mallimaa?	70
5.1. Monikulttuurisuus osana arkielämää	70
5.2. Soraäänet suvaitsevaisuudessa	71
5.3. Kohti singaporelaisuutta	73
6. Ruoka osana singaporelaista monikulttuurisuutta	74
LÄHTEET	77
LIITE I	
KUVAT	

1. JOHDANTO

1.1. Lähtökohtana monikulttuurisuuden kokeminen

Tahdoin tarttua Suomessakin vuonna 2010 vellovaan monikulttuurisuuskeskusteluun tutkimalla pro gradu-tutkielmassani singaporelaisten arkikokemuksia erilaisten kulttuurien kohtaamisessa. Monikulttuurisuus on ilmiö, joka koskettaa arkeamme usealla osa-alueella (ks. Bhikhu 2006; Lehtonen & Löytty 2003: 7; Liebkind 2000a: 171). Jo tällä hetkellä käydään keskustelua siitä, kuinka koulumaailman tai työelämän pitäisi suhtautua eri kulttuurien edustajiin. Erilaiset etniset ryhmät ovat osa suomalaista yhteiskuntaa ja meidän on tulevaisuudessa huomioitava entistä enemmän kulttuurisia eroja arjessamme. Singaporelaiset valikoin tutkimuskohteeksi, koska he ovat olleet päivittäisessä kosketuksessa toisten kulttuurien kanssa jo useamman sukupolven ajan. Suomessa maahanmuutto ja sen myötä lisääntynyt monikulttuurisuus on suhteellisen uusi ilmiö (Liebkind, Jasinskaja-Lahti & Haaramo 2000, 138). Toki Suomessakin on ollut eri kulttuurien edustajia jo ennen 1900-luvun lopun maahanmuuttoa. Esimerkiksi tataareita Suomessa on tavattu jo vuonna 1577 (Halén 1999: 315). Kuitenkin Suomessa eri vähemmistökulttuurit eivät välttämättä näy ihmisten arkielämässä, joten tutkimalla jo nyt sanan varsinaisessa merkityksessä monikulttuurista yhteiskuntaa voimme kenties löytää yhtymäkohtia siihen, minkälaisien asioiden kanssa Suomessa nyt ja tulevaisuudessa toimitaan.

Tutkimukseni kuvailee singaporelaisten arkikokemuksia monikulttuurisuudesta ja selvittää kuinka näihin kokemuksiin liittyy ruoka. Minua kiinnostaa erityisesti ruoan merkityssisältö toisen kulttuurin kokemisessa ja ruoan tarjoama rajapinta kulttuurien välisessä

vuorovaikutuksessa. Haluan tutkimuksessani lisäksi hieman valottaa, miten monikulttuurisuus ilmenee sekä singaporelaisessa diskurssissa että singaporelaisten kulttuuri-identiteetissä.

Tutkimuksessani käytän monenlaisia lähteitä ja pyrin hyödyntämään aineistotriangulaation eli moniaineistaisuuden mahdollisuuksia, joista enemmän seuraavassa luvussa, jossa määrittelen tarkemmin käyttämiäni menetelmiä ja kerron aineiston hankinnasta sekä aineistosta itsestään. Luvussa kaksi avaan myös käyttämiäni metodeja ja pohdin eettisiä näkökulmia sekä reflektoin omaa positiotani tutkimuksessa. Varsinaisissa analyysiluvuissa käyn ensin läpi monikulttuurisuutta singaporelaisessa diskurssissa sekä sen ilmenemistä singaporelaisten kulttuuri-identiteetissä. Käsittelen myös seikkoja, jotka ovat osaltaan johdattaneet Singaporea monikulttuurisuuteen. Sitten käyn kiinni singaporelaiseen ruokaan ja sen rajapintaan suhteessa monikulttuurisuuteen. Molemmissa analyysiluvuissa monikulttuurisuuden arkikokemus on vahvasti läsnä.

Monikulttuurisuus ei suinkaan ole etnologiassa ja sen lähitieteissä uusi tutkimusalue. Ruotsissa tapahtui 1960-luvulla paradigman muutos kohti monikulttuurisuutta (Lönngvist 2003: 40), ja 1970-luvulle tultaessa tutkimustraditio oli saanut vahvan aseman ruotsalaisessa tiedeyhteisössä, jonka perinteet ovat jatkuneet aina tähän päivään asti. (ks. esim. Arnstberg & Ehn 1975.) Ruotsalaisten ahkeruus monikulttuurisuuden ympärillä on myös meidän suomalaisten etnologien onni, vaikka meillä herättiinkin aiheeseen hieman myöhemmin. (Snellman 2009: 28.) Etnologisesta tutkimuksesta 1990-luvun esimerkkinä voidaan mainita Anna-Maria Åstromin toimittama ETHNOS-toimite 9:n *Meikäläisiä muukalaisia: Kulttuurien kohtaaminen käytännössä* vuodelta 1995. Kyseinen teos sisältää artikkeleita muun muassa etnisyyden määrittelemisestä, Suomen somaleista ja indokiinalaisen ruokakulttuurin sopeutumisesta Suomeen (Åstrom 1995, Alitolppa-Niitamo

1995, Nygren 1995 & Hietala 1995). Muiden tieteiden esimerkeistä nostan esille Suomessa etnisyyttä ja monikulttuurisuutta paljon tutkineen sosiaalipsykologi Karmela Liebkindin toimittaman *Monikulttuurinen Suomi: Etniset suhteet tutkimuksen valossa*. Teoksessa käsitellään monikulttuurisuutta esimerkiksi kulttuurien kohtaamisen, somalinaisten maahanmuuton ja monikulttuurisuuden tulevaisuuden kautta. (Liebkind 2000b; Liebkind 2000c; Tiilikainen 2000; Liebkind 2000a). Myös uskontotieteilijä Tuomas Martikainen jatkaa aiheen käsittelyä toimittaen artikkelikokoelman vuonna 2006: *Ylirajainen kulttuuri: Etnisyys Suomessa 2000-luvulla*. Teos on katsaus etnisyyteen, monikulttuurisuuteen ja kansainvälistymiseen Suomessa (Martikainen 2006). Aiheina ovat ylirajainen liikkuvuus, suomalaismiesten thaimaalaiset vaimot ja näkökulmat etnisten suhteiden tutkimukseen (Martikainen, Sintonen & Pitkänen 2006; Sirkkilä 2006; Puuronen 2006).

Kansainvälisesti toteutettu *Beyond Multiculturalism: Views from Anthropology* käsittelee monikulttuurisuutta etnografisten tapaustutkimusten avulla. Teos tarjoaa erilaisia näkökulmia monikulttuurisuuteen erityisesti kaupunkiympäristössä. Sosiologiasta väitellyt Jerome Kruse esimerkiksi avaa monikulttuurisuutta visuaalisen näkökulman kautta, kun taas antropologit Paula Rubel ja Abraham Rosman käsittelevät diasporaa ja sen myötä tulleita ylikansallisia perheitä. Myös maahanmuutto, etnisyys ja kulttuurien yhdistyminen saavat oman osansa eri tutkijoiden toimesta. (Prato 2009; Kruse 2009; Rubel & Rosman 2009; Mayer 2009; Jijiao 2009; Chaudhuri 2009.) Kansainvälisestä tutkimuksesta löytyy myös Aasian ja Singaporen kontekstiin keskittyviä monikulttuurisuusteoksia. Will Kymlickan ja Baogang Henin monitieteisessä teoksessa *Multiculturalism in Asia* käsitellään Aasian monikulttuurisuutta. Tässä teoksessa eri alojen tutkijat kuvaavat sitä, miten monikulttuurisuus ilmenee aasialaisessa ympäristössä. Artikkelit jakautuvat maantieteellisesti hyvin moneen valtioon. Käsitellyksi tulevat muun muassa Intia, Kiina, Japani Indonesia, Thaimaa ja Singapore.

(Kymlicka & He 2005; Mahajan 2005; He 2005; Peng-Er 2005; Bowen 2005; Toyota 2005; Bell & Piper 2005.) Tutkimukseni kannalta erityisesti Singaporen monikulttuurisuutta käsittelevät teokset ovat antoisimpia. Tällaisista teoksista voin mainita monitieteisen Daniel P.S. Gohin ym. *Race and Multiculturalism in Malaysia and Singapore:n* (Goh ym. 2009) ja varsinaista kulttuurintutkimusta edustavan Ien Angin ja Jon Strattonin artikkelin *The Singaporean Way of Multiculturalism: Western Concepts/ Asian Ways* (Ang & Stratton 1995).

Singaporelaista monikulttuurisuutta on tutkittu laaja-alaisesti useiden alojen toimesta, mutta ruoan ja monikulttuurisuuden vuorovaikutusta näissä teoksissa ei ole huomioitu. Ruoka ja erityisesti vieraiden kulttuurien ruokatavat ovat kuitenkin kiinnostaneet etnologeja ja antropologeja (Knuuttila 2004: 16), joskin ruoka on harvoin valikoitunut omaksi tutkimuskohteekseen (ks. Caplan 1994: 6–10). Ehkä ruuan arkipäiväisyyden vuoksi tutkijat eivät ole huomioineet sen kulttuurista merkitystä (Koistinen 2004: 256). Tämä on mielenkiintoista, koska ruoalla on vaikutusta hyvin moniin osa-alueisiin ihmisten elämässä. Se on osa ihmisten arkea, suhteessa identiteetteihimme ja toimii ravintonamme ollen erottamaton osa meidän elämäämme (Koistinen 2004: 256). Kaikki hyviä syitä miksi ruoka-aihetta kannattaa tutkia.

Harvoista ja valituista ruoalle pyhitetyistä teoksista antropologit Carole Counihan ja Penny Van Esterik ovat toimittaneet teoksen *Food and Culture: A reader*. Tämä teos on merkittävä, koska nykytutkimuksen lisäksi siihen on sisällytetty monia alamme klassikotutkimuksia ruoka-aiheesta. Teoksesta löytyy muun muassa Margaret Meadin *The Changing Significance of Food*, Roland Barthesin *Toward a Psychosociology of Contemporary Food Consumption*, Claude Lévi-Straussin *The Culinary Triangle* ja Mary Douglasin *Deciphering a*

Meal. (Counihan & Van Esterik 1997; Mead 1997; Barthes 1997; Lévi-Strauss 1997; Douglas 1997.)

Suomessa on etnologista ruokatutkimusta 2000-luvun ensimmäisellä kymmenellä tehnyt muun muassa Maarit Knuuttila. Hänen väitöskirjansa *Kansanomaisen keittämisen taito* vuodelta 2006 käsittelee nimensä mukaisesti keittämisen taitoa ja siihen liittyviä elementtejä Suomalaisessa ruokakulttuurissa. (Knuuttila 2006.) Knuuttila on ollut myös toimittamassa Jyrki Pöysän ja Tuija Saarisen kanssa 2004 julkaistua teosta *Suulla ja kielellä: Tulkintoja ruuasta*. Kyseinen teos käsittelee ruoan merkitystä ihmisten arjessa sisältäen muun muassa artikkelit karjalaisesta keittiöstä, toriruoasta sekä ruoan maskuliinisuudesta. (Knuuttila, Pöysä & Saarinen 2004; Sallinen-Gimpl 2004; Laitinen 2004; Pöysä 2004.)

1.2. Käsitteellinen selkäranka

Kulttuuri on jonkin ryhmän yhteisesti jaettuja tapoja, joiden mukaisesti ihmiset ajattelevat, toimivat ja tekevät asioita (Ferraro 2008: 29–31). Näin ollen kulttuuri on yhteiskunnassa vallitseva abstrakti järjestelmä sisältäen sekä näkyviä että näkymättömiä elementtejä (Martikainen, Sintonen & Pitkänen 2006: 12). Tässä tutkimuksessa käytän kulttuuri-termiä lähinnä erottelevana tekijänä, joten en paneudu sen kaikkiin mahdollisiin merkityksiin, vaan totean singaporelaisten keskuudessa olevan erilaisia järjestelmiä eli kulttuureja. Nämä järjestelmät elävät tänä päivänä Singaporessa rinnakkain luoden monikulttuurisen yhteiskunnan.

Monikulttuurisuus on ilmiö, jossa erilaiset kulttuurit esiintyvät samanaikaisesti samassa tilassa. Kyseinen tila on tässä tapauksessa

Singaporen kaupunkivaltio. Oleellista monikulttuurisuudessa on sen moninaisuus. (Hall 2003: 233–244; Forsander 2001: 44 & Martikainen, Sintonen & Pitkänen 2006: 14–15.) Kulttuuriin ja monikulttuurisuuteen oppiminen voi tapahtua median, perheen, ystävien, vihamiesten tai jonkin muun sosiaalisen toiminnan kautta. Se on järjestelmä, joka opitaan ihmisten sosiaalisessa kanssakäymisessä. (ks. Ferraro 2008: 31–33.) Toisin sanoen suhtautuminen kulttuuriin ei ole sisäsyntyistä, vaan se opitaan ja siitä syntyy *diskurssi* eli tapa luoda ja esittää yhtenäisiä lausumia monikulttuurisuudesta (Hall 2005: 98–99).

Tässä tutkimuksessa singaporelaisten kulttuurit ja niiden myötä syntynyt monikulttuurisuus on lähinnä *etnisten* taustojen kautta opittu järjestelmä. Ajansaatossa ihmiset ovat vain osittain sulauttaneet kulttuurejaan yhtenäiseksi singaporelaiseksi kulttuuriksi. Toisin sanoen singaporelaiset ovat samanaikaisesti osana monikulttuurista ympäristöä, etnistä kulttuuriaan ja singaporelaista kulttuuria. Rajanveto on hyvin vaikeaa. Kulttuurisia vaikutteita ihmiset Singaporessa ovat saaneet eniten Kiinasta, Malesiasta ja Intiasta. Singaporelainen monikulttuurisuus on siis ilmiö, jossa samanaikaisesti vaikuttaa erilaisia kulttuureja, joiden juuret ovat ihmisten lähtömaassa, mutta jotka ovat ajansaatossa muokkautuneet Singaporessa. Syy, miksi en käytä tässä yhteydessä käsitettä *monietnisyyys*, vaan monikulttuurisuus on se, että puhuessamme kulttuurisista ilmiöistä emme voi suoraan jakaa singaporelaisia pelkän etnisyyden perusteella. Monietnisyyden käyttäminen olisi mielestäni liian rajaavaa, eikä se sopisi kuvaamaan tässä tutkimuksessa käsiteltyä heterogeenisyyttä, joka ylittää etnisten ryhmien rajat. Singaporelaiset kyllä luokittelevat itsensä etnisyytensä perusteella henkilökortteihinsa ja ovat saaneet etnisten sukujuurtensa kautta vaikutteita kulttuuriinsa, mutta tämän lisäksi monet singaporelaiset omaavat vaikutteita myös muiden etnisten ryhmien perinteistä. Uskonnolliset ja kulttuuriset tavat voivat vaihdella yksilöiden

välillä riippumatta etnisyydestä. Samassa perheessä voi myös olla singaporelaisia useammasta etnisestä ryhmästä, jolloin perheessä todennäköisesti harjoitetaan useaa eri uskontoa. Singaporelaisuus onkin kulttuurisesti hyvin monimuotoista antaen singaporelaiselle hänen *kulttuurisen identiteettinsä*, joka voi olla hyvin yksilöllinen (ks. Hall 2005: 227).

Raja on oleellinen käsite vuorovaikutuksellisen tilan luomisessa (Junkala 2000: 96). Rajat ilmenevät *rajapinnoilla*, jotka ovat tilanteita, joissa eri kulttuurien edustajien toiminnot kohtaavat toisensa. Kyseessä voi olla hyvinkin arkinen asia, kuten ruokailu, kaupassa käynti tai koulukaverit. Singaporelaisen arkikokemuksessa voimme havaita kyseisiä ilmiöitä ja rajapintoja. Aineistoni ollessa suurimmalta osin haastatteluja on kuitenkin huomattava, että niissä ilmenevät vain ne rajapinnat, jotka ihmiset haluavat esittää. Rajapintojen ollessa moninaisia, esille nousevat luultavasti puhujan mielestä tärkeimmät, eivätkä suinkaan kaikki mahdolliset rajapinnat. (Jouhki 2010.)

Arkikokemus liittyy oleellisesti käsitteeseen *arkielämä*, joka on ihmisten tapa nähdä, strategisesti järjestää ja elää elämäänsä ajan, tilan, ruumiin, sukupuolen ja esineiden kehyksen kautta (Lönqvist 2000: 7). Tutkimuksessani esiintyvistä oleellisista termeistä haluan vielä avata *aineistotriangulaation* eli *moniaineistaisuuden*, joka merkitsee sitä, että tutkimuksessa käytetään samanaikaisesti useammanlaisia aineistoja (Eskola & Suoranta 2008, 69). Tämän kaltaisesta tutkimuksesta voidaan puhua jos haastattelujen, kyselyn ja osallistuvan havainnoinnin avulla saatuja aineistoja hyödynnetään samassa tutkimuksessa.

2. AINEISTO JA METODIT

2.1. Aineistonhankintamenetelmät

2.1.1. Moniaineistisuus

Moniaineistisuus tuntuu hyödylliseltä silloin, kun tutkittavana on laaja-alainen, ihmisten moniin toimintoihin ja yhteisön monien jäsenten elämään punoutuva kulttuuri-ilmio (Apo 2001: 32).

Laadullisessa tutkimuksessa saavutetaan mielestäni luotettavampaa tietoa, jos käytetään useampaa lähdeaineistoa. Tutkimuksissa triangulaatiota voidaan toteuttaa usealla eri tavalla, mutta Eskolan ja Suorannan mielestä aineistotriangulaatio on ehkä yksi käyttökelpoisimpia triangulaation muotoja laadullisessa tutkimuksessa. (Eskola & Suoranta 2008, 69). Koska monikulttuurisuuteen liittyvät kokemukset vaikuttavat singaporelaisiin monilla elämänalueilla ja niiden vaikutukselta ei voi kukaan välttyä, minun oli luonnollista valita tutkimusmenetelmäkseni moniaineistisuus (ks. Apo 2001: 32).

Koska tutkimusaineistoni¹ on hyvin monimuotoinen, sekä laaja ja tukeudun hyvin erilaisiin lähteisiin, minusta on tärkeää käydä aluksi niitä yleisesti läpi. Haastatteluaineistoni voidaan jakaa kuuteen: nauhoitetut yksilöhaastattelut

¹ Nauhoitetut yksilöhaastattelut Suomessa (4kpl/ 74min.), nauhoitetut yksilöhaastattelut Singaporessa (14kpl/ 436min.), nauhoitettu ryhmähaastattelu Suomessa (1kpl/ 3henk./ 46min.), nauhoitetut ryhmähaastattelut Singaporessa (2kpl/ 2x2henk./ 41min.), videohaastattelut Singaporessa (2kpl/ 36min.) , haastattelut ilman nauhuria Singaporessa (3kpl), Internet-kysely (22 vastausta), kenttäpäiväkirja, kenttätyön aikana otetut videot ja valokuvat (774kpl) ja entiset tutkimukset.

Suomessa, nauhoitetut yksilöhaastattelut Singaporessa, nauhoitettu ryhmähaastattelu Suomessa, nauhoitettu ryhmähaastattelu Singaporessa, videohaastattelut Singaporessa ja haastattelut ilman nauhuria Singaporessa. Haastattelun lisäksi toteutin internet-kyselyn, johon sain vastauksia kaikkiaan 22 kappaletta. Internet-kyselyssä kysytyt kysymykset toimivat myös haastattelurunkona (ks. Liite 1) tekemissäni haastatteluissa. Tämän lisäksi tein tutkimukseni aikana kenttäpäiväkirjaani (KPK), jota hyödynnän tutkimuksessani ja käytän avukseni myös kenttätömatkalla Singaporessa ottamiani valokuvia. Edellä mainitun aineiston lisäksi olen hankkinut itselleni pohjatietoja Singaporesta keskusteluilla², sekä dokumentteja ja televisio-ohjelmia katselemalla. Näiden lähteiden anti oli minulle lähinnä aiheeseen pohjustava.

2.1.2. Tutkimushaastattelut

Tutkimushaastattelu³ on vuorovaikutustilanne (Alastalo 2005: 69), johon pätevät samat lainalaisuudet kuin muuhunkin vuorovaikutukseen. Voidaankin sanoa, että onnistuneen keskustelun tai haastattelun ominaisuuksiin kuuluu molempien osapuolten kyky tarkastella asioita toisen henkilön kannalta. Tämän lisäksi asiaan kuuluu luonnollisesti myös haastattelijan ja haastateltavan välillä oleva luottamussuhde. (Ruusuvoori & Tiittula 2005: 41.) Varsinkin tutkijoiden on pystyttävä haastattelutilanteessa katsomaan asioita laajasta perspektiivistä ja avoimesti. Tällöin myös neutraalius on hyve (ibid.: 44). Tutkimushaastatteluissa tutkijan pitäisi

² Vapaamuotoiset keskustelut singaporelaisten ja Singaporeen liittyvien suomalaisten kanssa (Erityisen maininnan arvoisia ovat keskustelut Singaporen kansallisen yliopiston Aasian tutkimuksen instituutissa tutkijana olevan Lai Ah Engin kanssa 22.10.2009 Singaporessa & 12.4.2010 Tukholmassa)

³ ks. *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö* (Hirsjärvi & Hurme 2001).

pystyä taltuttamaan ymmärrystä haittaavia eroja, kuten kielimuuri ja löytämään erilaiset merkityssisällöt (Rastas 2005: 78).

Kuten kaikessa etnografiaan liittyvässä tutkimuksessa, myös tutkimushaastattelussa tutkittavaa ei nähdä enää pelkästään informanttina vaan aktiivisena osapuolena, joka vaikuttaa tutkimuksen lopputulokseen (Pink 2007: 38–39). Haastattelu syntyy näin ollen osallistujien yhteisvaikutuksesta, johon luetaan haastattelijan ja haastateltavan keskustelut ja vuorovaikutus (Tiittula & Ruusuvuori 2005: 13). Spontaanien keskustelujen ja haastattelujen erona on se, että haastattelijalla on päämäärä, johon haastattelulla pyritään, halu saada tietoa jostakin. Haastattelu ja arkikeskustelu eroavat myös osallistujaroolien osalta: haastateltavalla on tieto ja haastattelijalla sitä ei vielä ole. (Ruusuvuori & Tiittula 2005: 22–23.)

Tutkimushaastattelu on luonteeltaan muuttuva ja etukäteisohjeistuksessa on mahdotonta pysyä (Ruusuvuori & Tiittula 2005: 56). Tämän vuoksi valikoin haastattelumetodiksi puolistrukturoidun teemahaastattelun. (ks. Davies 1999). Teemahaastattelun pohjana käytin kyselylomakkeen kysymyksiä, joita tarkensin tai joista poikkesin haastattelun edetessä. Niiden avulla pystyin käymään läpi samoja aihepiirejä ja teemoja, mutta vaihtelevaan kuitenkin kysymysten järjestystä ja kenties muotoilemaan kysymyksiä uudestaan eri haastatteluihin (Tiittula & Ruusuvuori 2005: 11; Eskola 2007: 33). Tutkimushaastatteluni voidaan jakaa toteutustavan perusteella *kasvokkain tapahtuneisiin haastatteluihin* ja *virtuaalisiin haastatteluihin* ja vielä tarkemman jaottelun avulla Suomessa ja Suomesta käsin tehtyihin, Singaporessa toteutuneisiin, sekä virtuaalisilla apuvälineillä tehtyihin haastatteluihin.

Yleisesti on suotavaa ja hyödyllistä pyrkiä nauhoittamaan kaikki haastattelut. Nauhoituksen avulla haastattelu voidaan kuunnella uudestaan, palata siihen ja sitä voidaan analysoida tarkemmin. Joissakin tilanteissa

nauhoittaminen ei kuitenkaan onnistu, vaan haastattelu pitää toteuttaa muilla keinoilla. (Tiittula & Ruusuvuori 2005: 14–15.) Tämän tutkimuksen osalta toteutin kaikkiaan neljästäkymmenestäkuudesta haastattelusta kolme ilman nauhuria tai videokameraa. Muistiinpanojen varassa toteuttamistani haastatteluista kaksi olivat uskonnollisten johtajien, jotka eivät halunneet nauhurin käyttöä henkilökohtaisista syistä. Yhden haastateltavan kohdalla vuorovaikutustilanteemme kulki luonnollisesti siihen suuntaan, että haastattelu oli luontevampaa tehdä pelkkien muistiinpanojen avulla. Kyseisessä tapauksessa koin, että nauhurin esille kaivaminen olisi saattanut muuttaa koko haastattelun luonnetta liian paljon. Huomattavan arvoinen seikka on myös se, että kyseisen haastattelun toinen osapuoli oli jo entuudestaan vastannut kysymyksiini internetissä ja haastattelun tarkoitus oli vain täydentää hänen jo aikaisemmin esittämiään ajatuksia.

Osan haastatteluista toteutin *virtuaalihaastattelun* avulla. Virtuaalinen haastattelumetodi eroaa kasvotusten tehtävästä haastattelusta selkeimmin, koska siinä haastatteluun osallistujilla on fyysinen välimatka toisiinsa ja toteutuksen apuna käytetään internetin luomia mahdollisuuksia. (Tiittula, Rastas & Ruusuvuori 2005: 265–266.) Juuri fyysinen välimatka ja internetin avulla toimiminen on mielestäni oleellista määritellessämme virtuaalihaastattelua. Tämän määritelmän mukaisesti myös internetin avulla toteutetut reaaliaikaiset puhehaastattelut kuuluvat sen alaisuuteen, eivätkä vain virtuaalimaailmassa toteutetut tekstipohjaiset haastattelut. (vrt. Tiittula, Rastas & Ruusuvuori 2005: 266.) Yleinen rajanveto siihen, mitkä tekniikat kuuluvat virtuaalihaastattelun piiriin on hankalaa. Selvää on kuitenkin se, että puhuessamme pelkästään tekstimuotoisista *virtuaalihaastatteluista* on toteutustapa sähköposti tai internet. Internetissä haastattelut voidaan toteuttaa joko reaaliaikaisena esimerkiksi chatissa, jolloin haastattelu tapahtuu keskusteluyhteyden avulla, tai ne voivat olla asynkronoituja, eli eriaikaisia toteutuksia, jolloin vastaajan ja kyselijän osallistuminen ei ole

kiinni yhteisestä ajasta ja paikasta. (Tiittula, Rastas & Ruusuvuori 2005: 265.) Tässä tutkimuksessa katson myös internet-puhelujen avulla toteuttamani haastattelut virtuaalihaastattelujen alaisuuteen niiden erilaisen luonteensa ja fyysisen etäisyyden vuoksi.

Yksi virtuaalihaastattelun muoto on *internet-kysely*, joka on kenties käytännöllisin internet-pohjainen työkalu etnologeille (Fetterman 2010: 84). Tässä tutkimuksessa toteutin internet-kyselyni⁴ Google Docs⁵ palvelulla, jolla voidaan rakentaa dokumentteja ja kyselylomakkeita, sekä jakaa niitä verkossa tutuille ja tuntemattomille. Kyselyn toteutin täysin anonyymisti, eli kysymyslomakkeessa en kysynyt vastaajan oikeaa nimeä, vaan annoin vastaajille mahdollisuuden keksiä itselleen mielikuviutusnimen. Osa ihmisistä ei antanut sellaista itselleen laisinkaan, joten tällaisille vastaajille olen itse keksinyt mielikuviutusnimen. Sain kyselystä valmiiksi version 1.0 jaettavaksi ystäville sekä ystävien ystäville 1.7.2009. Heiltä saatujen vastausten perusteella muokkasin lomaketta ja muotoilin kysymykset lopulliseen muotoonsa, jolloin versio 2.0 oli jaossa 3.7.2009.

Internet-kyselyn avulla sain hyvää tietoa singaporelaisten kokemuksista. Kyselyssä ilmeni kuitenkin muutamia heikkouksia. Tutkimukseni alkuvaiheessa Google Docs oli vielä beta-vaiheessa, ja se ei toiminut täydellä varmuudella. Jostain syystä joidenkin kyselyyn osallistuneiden vastaukset eivät rekisteröityneet järjestelmään, vaan hävisivät bittiavaruuteen. Todellista lukua hävinneiden vastausten osalta en voi kuin arvella, mutta varmuudella ainakin yhden vastaajan kertomukset eivät minua koskaan saavuttaneet.

⁴ ks. liite 1

⁵ docs.google.com

Minusta näyttää siltä, että internet-pohjaisessa kyselyssä tutkijoiden on hyväksyttävä ja ennen kaikkea otettava huomioon mahdolliset tekniset ongelmat. Yleensä tutkimuksessa on normaalia katoa, jolla tarkoitetaan kyselyn saaneita, mutta vastaamatta jättäneitä ihmisiä. Tässä tapauksessa normaalin kadon lisäksi minun oli hyväksyttävä myös se olettamus, että tutkijana en pysty olemaan täysin varma siitä, ovatko kaikki vastaukset tulleet perille. Eettisesti tämä aiheuttaa sen ongelman, että vastaaja ei välttämättä tiedä, ettei hänen vastauksensa ole tullut perille, vaan odottaa kenties yhteydenottoa tai tutkimuksen tiivistelmää⁶. Tämä on internet-kyselyssä asia, joka täytyy tiedostaa ja hyväksyä siitäkin huolimatta, ettei siihen voi vaikuttaa.

Internet-kyselyni tarkoitus oli kerätä laadullista aineistoa ja löytää vastauksista syvemmälle meneviä merkityksiä. Tämän vuoksi kysymyksissäni oli jonkin verran toistoa ja itse kysymykset olivat raskaampia kuin rastiruutuun kysymykset. Yhden palautteen mukaan lomake oli liian raskas, mutta saadaksemme laadullista aineistoa on oleellista, että kysymysten täytyy olla laajoja. Ei voida olettaa, että saisimme lomakekysymyksellä tarpeeksi tietoa jos kysyisimme niissä vain hyvin suppeasti asioita.

Kasvokkain suoritettavat haastattelut ovat monisyisempiä kuin virtuaalihaastattelut. Kasvokkain tapahtuvassa vuorovaikutuksessa haastattelijä pystyy arvioimaan kielen, kehon ja ihmisen toiminnan pohjalta kertomuksen luotettavuutta (Tiittula, Rastas & Ruusuvuori 2005: 268). Kasvokkain tapahtuvan haastattelutilanteen etuja on myös se, että sanattoman viestinnän avulla asiasisältöjen merkitykset aukeavat kenties

⁶ Kysymyksessä 22 lupaan ottaa yhteyttä, jos vastaaja on halukas kasvotusten tehtävään haastatteluun kenttätyömatkani aikana ja 23. kysymyksessä lupaan lähettää englanninkielisen tiivistelmän tutkimukseni tuloksista halukkaille.

paremmin ja on mahdollisuus kysyä tarkentavia kysymyksiä, jolloin tutkija voi suunnata haastattelutilannetta kiinnostavaan suuntaan (Suojanen 1996: 75). Vaikka virtuaalihaastattelu ei tavoitakaan kaikkia kasvokkain tehdyn haastattelun mahdollisuuksia, on sillä omat hyvät puolensa. Osallistuvat ihmiset voivat mahdollisesti olla rennompia ja vapautuneempia, koska haastattelijan on turvallisesti fyysisesti eri paikassa. Toisaalta kyselymuotoisen virtuaalihaastattelun vahvuutena voidaan myös pitää mahdollisuutta toteuttaa se eri ajassa ja paikassa (Tiittula, Rastas & Ruusuvuori 2005: 265). Virtuaalihaastatteluun saisi vielä lisää syvyyttä, jos esimerkiksi reaaliaikaisessa puhehaastattelussa olisi mukana nettikameran kuvaa.

Osan kasvotusten tehtävistä haastatteluista suoritin ryhmähaastatteluina. Ryhmähaastattelu tuo työhön oman haastavuutensa, mutta antaa toisaalta yksittäishaastatteluja monisyisempää tietoa (ks. Valtonen 2005). Haastattelijan täytyy kuitenkin olla tilanteessa tarkkana, koska hiljaisempien ihmisten mielipiteet eivät välttämättä nouse aina esille. Ryhmähaastatteluissa vastaukset voivat olla hyvinkin samankaltaisia, vaikka todelliset mielipiteet eivät sitä täysin olisikaan. Aina nimittäin on olemassa vaara, että ryhmässä ei haluta tuoda esille täysin eroavia mielipiteitä, vaan pyritään konsensukseen. Tämän lisäksi haastattelijan on huomioitava, että vaikka itse haastattelutilanne menisi hyvin ja haastattelijan pystyisi saamaan esille kaikkien osallistujien mielipiteet, niin myöhemmin litteraatiovaiheessa ryhmähaastattelujen haastavuus tulee esille. Jälkeenpäin nauhoihin palatessa voi olla hyvin haastavaa erottaa kuka on kukin.

Toisen ihmisen tulkitseminen on helpompaa vuorovaikutustilanteessa (Tiittula, Rastas & Ruusuvuori 2005: 268), mutta toisaalta myös videon avulla voidaan saavuttaa joitakin kasvokkain tehdyn haastattelun etuja myöhempään käyttöön. *Videohaastattelut* tallentavat ihmisen keholliset eleet ja ilmeet myös jälkeenpäin tarkasteltavaksi. Käytin videokameraa kahdessa

tekemässäni haastattelussa⁷ ja molemmat niistä menivät hyvin. Haastateltavani eivät näkyvästi häiriintyneet videokameran läsnäolosta, vastasivat rennosti ja koko tilanne eteni luonnollisella tavalla. En voi näiden tapausten perusteella väittää sitä, että haastattelutilanteessa ei olisi eroa tallennusvälineen ollessa nauhuri tai videokamera. Oman naamansa näyttäminen kameralle tuo joillekin ihmisille huomattavasti varautuneemman olotilan. Tuolloin saadut vastaukset eivät välttämättä kuvaa oikeaa asiointilaa. Tässä tutkimuksessa videon avulla haastattelemani henkilöt olivat kuitenkin ulospäin suuntautuneita, eivätkä vaivautuneet videokamerasta. Voin väittää saaneeni näistä kahdesta haastattelusta huomattavasti rikkaampaa materiaalia, kuin olisi ollut mahdollista pelkällä nauhurilla. Tämä tilanne kuitenkin korostaa sitä, että jokaisen haastattelun ja jokaisen ihmisen kohdalla tutkijan ja tutkittavan on yhteistuumin päädyttävä parhaaseen tallennusvälineeseen.

2.1.3. Litteraatioprosessi

Tutkimukseni alussa en aikonut kirjoittaa auki, eli litteroida haastattelujani laisinkaan. Suunnittelin kuuntelevani nauhoja uudestaan ja uudestaan löytäen erilaisia näkökulmia tutkimukseeni. Haastattelujen jälkeen ryhdyinkin toimimaan juuri näin. Kuuntelin ja etsin, mutta jonkin ajan kuluttua kuitenkin huomasin, että aineistoani on menetelmään nähden liian paljon. Tehokas haastattelujen läpikäynti oli mahdotonta, joten minun oli keksittävä jokin muu keino käsitellä aineistoani. Huomasin myös sen, että pelkästään kuuntelemalla en saanut mielestäni kaikkea merkityssisältöä

⁷ Haastattelut 21 & 22

vastauksista esille. Tästä johtuen päädyin lopulta litteroimaan aineistoni ja tekstinä materiaalit avasivatkin täysin uusia sisältöjä.

Olin vältellyt haastattelujen litterointia, koska ajattelin, että siinä menisi tuhottomasti aikaa verrattuna osittaiseen litterointiin ja nauhojen kuuntelemiseen. Aluksi asia näyttikin olevan niin, koska litteraatioihin kuluttamani aika tuntui vain jatkuvan ja jatkuvan. Silloin minusta tuntui, etten koskaan saa niitä tehtyä ja kerroin asiasta ohjaajalleni. Hän kehotti pitämään asiasta kirjanpitoa, jota seuraamalla huomasin ilokseni kehittyväni ja nopeutuvani asiassa huomattavasti.

Jälkeenpäin katsottuna haastattelujen litterointi oli ehdottomasti oikea päätös. Minun pelkäämäni aika kääntyikin edukseni. Litteroinnin jälkeen pystyin toteuttamaan aineiston analyysiä huomattavasti tehokkaammin. Haastatteluaineistojen muuttaminen kirjoitettuun muotoon auttoi löytämään tärkeät yksityiskohdat helpommin ja sen lisäksi litterointi toimi myös hyvänä muistiapuna tutkimusta tehdessäni. (Tiittula & Ruusuvuori 2005: 16.)

Litteraatiot toteutin käänöslitteraatioina. En siis tehnyt suorasanaisia litteraatioita haastatteluista, vaan käänsin kaiken haastattelumateriaalin suomeksi. Englanninkieliset haastatteluosuudet käänsin itse ja kiinankielisen materiaalin kohdalla sain apua kiinan opettajaltani Jinhua Chengiltä ja hänen mieheltään Qi Weniltä. Kiinankielisestä materiaalista työstin äänikoosteen mielestäni materiaalin tärkeimmistä kohdista, jonka Wen sitten litteroi kiinaksi. Tämän kiinankielisen litteraation minä käänsin englanniksi ja tarkistutin sen Chengillä. Lopputuloksen käänsin vielä suomeksi tutkimukseni lainauksia varten. Litteraatiolainaukset ovat varsinaisessa leipätekstistä suomeksi käännettyinä, mutta alkuperäisyyden vuoksi olen laittanut alkuperäiskielisen tekstin sellaisena kuin se kuuluu nauhalla alaviitteisiin.

2.1.4. Kenttätömatka, osallistuva havainnointi ja kenttäpäiväkirja

Osallistuva havainnointi on mielestäni yksi tärkeimmistä metodeista etnologiassa ja kulttuuriantropologiassa. Nykyään kyseisissä tieteissä kentän määritelmä on laaja-alainen ja sen sisälle mahtuu monenlaista toimintaa. Tutkija voi olla kentällä niin kotikoneellaan kuin kauemmissakin kohteissa (ks. Rautiainen 2003.). Tässä tutkimuksessa kenttään oleellisesti liittyvä kenttätömatka suuntautui 12.10.–28.10.2009 Singaporeen ja oli osa tutkimustani. Sen aikana sain kerättyä aineistoa niin osallistuvan havainnoinnin, kenttäpäiväkirjan kuin haastattelujen muodossa. Tekemäni kenttätömatka kesti hieman yli kaksi viikkoa ja se oli hyvin kiireinen. Pysin mahdollisuuksien mukaan sopimaan jo etukäteen haastatteluja matkani ensimmäisille päiville, jotta saisin haastattelut alkamaan nopeasti Singaporeen päästyäni. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että pyrin ajoittamaan niin sanotut täydennyskyselyt mahdollisimman aikaiseen vaiheeseen. Täydennyskyselyillä tarkoitan niitä henkilöitä, jotka olivat jo vastanneet internet-kyselyyni, mutta joita haastattelin myös kasvotusten. Tämän lisäksi alkuvaiheeseen pyrin saamaan ystäväni ja tuttujeni haastatteluita. Suomesta käsin tehdyt ennakkovalmistelut toimivat hyvin ja pystyin käyttämään koko kenttätömatkan tehokkaasti hyväkseni.

Jo ennen Singaporeen menoa minulla oli singaporelaisia ystäviä ja singaporelaiset olivat osa elämäni Suomessakin suurimmalta osin sen vuoksi, että suomalaissyntyinen ystäväni on naimisissa singaporelaisen kanssa. Hänen myötäni syntyi luonnollinen kontaktiverkosto singaporelaisiin. Osa ystäväistäni osallistui myös tutkimukseeni ja oli haastateltavinani tai vastasi internet-kyselyyni. Singaporelaisten ystävien ja tuttujen kanssa vietetyissä hetkissä olin jo saavuttanut jonkinasteisen esiymmärryksen Singaporesta. En ollut kuitenkaan koskaan käynyt siellä, joten pyrin saamaan mahdollisimman hyvin ennakkotietoja elämäntavasta,

paikoista ja kulttuurista erilaisten lähteiden avulla. Tätä tehtävää helpottivat lukuisat internet-sivut ja internet-kartat. Nykyaikana tällaisista menetelmistä on paljon apua ennakkotutkimusta tehdessä ja erityisesti internet-pohjaiset kartat mahdollistavat helpomman ja tehokkaamman vierailun paikanpäällä (Fetterman 2010: 83).

Singaporessa ollessani sain paljon apua singaporelaisilta ystäviltäni. He auttoivat minua kertomalla Singaporesta. Sain heidän avullaan osan haastateltavistani ja majoituskin järjestyi ystäväni mummon asuntoon. Voidaankin hyvin sanoa, että ilman aikaisempia tuttavuuksia ja ilman singaporelaisia ystäviäni viettämäni aika Singaporessa olisi ollut huomattavasti köyhempi. Esimerkiksi osallistuvan havainnoinnin kannalta majapaikkani ei olisi voinut olla parempi. Olin osa singaporelaista perhettä ja näin miten he elivät arkeaan. He kaikki tiesivät, että olen paikalla tekemässä tutkimusta ja havainnoimassa myös heidän arkielämäänsä. Useaan otteeseen sain tosin selittää, että miksi nyt olinkaan kiinnostunut Singaporesta ja mikä tutkimusaiheeni nyt olikaan. Matkan edetessä minusta alkoi välistä tuntua siltä, että aiheeni oli niin tavanomainen heidän arkielämässään, että heistä siinä ei ehkä olisi tutkimuksen aihetta laisinkaan. Tuttavaperheeni Singaporessa suhtautui toimintaani kannustavasti. Heitä ei haitannut laisinkaan se, että pyörin videokameran ja valokuvauskameran kanssa heitä kuvailemassa, sekä kysymässä outoja kysymyksiä heidän elämästään. Kysyin monesti mitä tuo ruoka-aine on? Miten sitä valmistetaan? Mitä kyseinen ruoka merkitsee sinulle, tai tiedätkö sen alkuperää? Kaikkeen tähän he olivat enemmän kuin auliita vastaamaan, siitä olen heille erityisen kiitollinen.

Tutkimukseni aikana tein kenttäpäiväkirjaa monilla eri tavoin aina tilanteesta riippuen. Puhun tässä tapauksessa kenttäpäiväkirjasta, mutta

tarkasti otettuna se on sisällöltään oikeastaan tutkimuspäiväkirjan⁸ ja kenttäpäiväkirjan sekoitus. Aihealueiksi olen sisällyttänyt siihen tutkimukseni ideoita, tekemiäni havaintoja, saamiani kirjallisuusvinkkejä, mietteitäni, suunnitelmiani, tehtäviäni, työskentelyn vaiheita, kirjaviitteitä ja varsinaisia kenttämuistiinpanoja. Valinnanvapautta olen käyttänyt tutkimuspäiväkirjan ja kenttäpäiväkirjan yhdistämisen lisäksi myös käyttämissäni kirjausmenetelmissä. Aivan tutkimukseni alkuvaiheessa kirjoitin päiväkirjaa perinteisesti vihkoon, mutta tutkimuksen edetessä mukaan tulivat myös kännykän ja videokameran avulla toteutetut kirjaukset. Erityisesti kännykän käyttö antoi mahdollisuuden tehdä muistiinpanoja suhteellisen kivuttomasti myös liikkeellä ollessa. Kännykkääni käytin päiväkirjassani kahdella eri tavalla. Ensimmäkin kirjoitin siihen muistiinpanoja tekstinkäsittelyohjelman avulla ja toiseksi keksin nauhoittaa puhettani kännykän avulla. Kenttätyömatkalla ollessani en halunnut aina pysähtyä kirjoittamaan huomioitani paperille. En myöskään halunnut, että kirjoittaisin asiat muistiin myöhemmässä vaiheessa, koska silloin on olemassa aina unohtamisen ja väärinkirjattujen tietojen riski. Menetelmänä hyvin yksinkertainen puheen nauhoittaminen osoittautui erittäin toimivaksi. Pystyin puhumaan asioita muistiin niitä havaitessani ja keksiessäni. Voidaan myös ottaa huomioon se, että Singaporessa kännykkään puhuminen on ainakin yhtä tavallista kuin Suomessa. Tällä tavoin asioita tallentaessa toimintoni eivät keränneet liiallista huomiota singaporelaisten keskuudessa. Toinen käyttämäni apuväline oli videokamera. Sen avulla sain tallennettua myös itselleni tärkeitä visuaalisia muistiinpanoja tutkimukseeni. Niiden avulla pystyin palaamaan konkreettisesti Singaporeen, muistamaan paremmin näkemäni asiat ja havainnoimaan asioita tarkemmin videoita useamman kerran katsoessani. Loppujen lopuksi molemmat hieman

⁸ (ks. Hirsjärvi ym. 2009: 45–46).

erikoisemmat muistiinpanotavat palvelivat mielestäni hyvin tarkoitustaan, koska sain niiden avulla hieman rikkaamman kenttäpäiväkirjan.

2.2. Lisähuomioita aineistosta

Urbaanissa ympäristössä tapahtuva tutkimus voi olla metodisesti haastavaa. Esimerkiksi osa tässä tutkimuksessa käyttämistäni metodeista kehitettiin aikoinaan pienten yhteisöjen tutkimukseen, joissa yhteisöä pystyttiin tarkkailemaan kokonaisvaltaisesti (Keesing & Strathern 1998: 458). Kaupunkiympäristössä on kuitenkin paljon ilmiöitä monissa kerroksissa ja sitä ei voida tutkia yhtenä kokonaisuutena. Moniulotteisuutensa takia esimerkiksi osallistuva havainnointi kaupungissa voi olla haastavaa ja tutkijan pitääkin tietää tarkkaan, mitä hän aikoo tutkia ja havainnoida. Hyvä keino metodien käyttöön kaupunkiympäristössä on se, että tutkimusta tehdessä ottaa kulttuurista tietyn elementin tai pienemmän ryhmän tarkasteltavakseen⁹. (ibid.)

Erilaisten aineistojen luotettavuuteen täytyy kiinnittää huomiota. Esimerkiksi aina on mahdollisuus kerätä haluamattaan valheellista tietoa. On täysin mahdollista, että joku pyrkii tahallaan haittaamaan tutkimusta ja keksii asioita omasta päästään. Virheellisetkin tiedot kertovat asioita ja voivat olla tutkimukselle hyväksi, mutta tutkijan pitää pystyä havaitsemaan ne. Tällaiset ääripoikkeamat voidaan havaita, jos aineisto on tarpeeksi laaja-alainen ja eri lähteistä hankittua. Yksi keino haastattelujen luotettavuuden parantamiseen on se, että haastateltava voi perua osallistumisensa

⁹ ks. esim. Ulf Stahren tutkimuksia Tukholmalaisesta kyläliikkeestä teoksesta *Den alternativa staden: Stockholms stadsomvandling och byalagsrörelsen* ja Ethnologia Europeaan artikkelista *Rebuilding the City* (Stahre 1999; Stahre 2001).

tutkimuksen jokaisessa vaiheessa (Tiittula & Ruusuvuori 2005). Luotettavuutta saadaan aikaiseksi myös avoimuudella kertoen tutkimuksen taustat ja tavoitteet niin, että tutkittavat ne ymmärtävät. Tämä voi tarkoittaa asian kertaamista useampaankin otteeseen, kuten omalla kohdallani huomasin kertoessani tuttavaperheelle tutkimuksestani. Avoimuuteen kuuluu myös omien yhteystietojen kertominen ja osallistumisen täysi vapaaehtoisuus.

Opinnäytteiden haastattelujen määräksi Jari Eskola ehdottaa 6-8 kappaletta (Eskola 2007: 42). Tätä taustaa vasten katsoen tekemäni aineistonkeruu¹⁰ on enemmän kuin riittävä. Pidän kuitenkin tutkimukseni aineiston vahvuutena juuri sen laaja-alaisuutta. Olen tietoisesti pyrkinyt lähestymään tutkimuskysymyksiäni moniaineistaisuuden avulla, jolloin väistämättä kertyy enemmän aineistoa. Eri lähteiden myötä olen saanut aineistooni luotettavuutta ja saavuttanut paremman kuvan tutkittavasta aiheesta. On muistettava, että ennen tutkimusta minulla oli singaporelaisuudesta jonkin tasoinen esiymmärrys, mutta silti Singaporessa oli minulle lähtökohtaisesti vieras kulttuuri. Kun tiedämme, että eri kulttuurien piirissä elävät ihmiset tulkitsevat ympäröivää todellisuutta eri tavoin (Rastas 2005: 80), sekä antavat ympäristönsä asioille erilaisia merkityssisältöjä (ks. Geertz 1973 & Inglis 2000), oli lähtökohtaisesti selvää tavoitella laajaa aineistoa. Halutessani selvän kuvan singaporelaisesta arkielämästä minun oli hankittava tarpeeksi paljon materiaalia.

Aineistoni rajaukseksi muotoutui lopulta singaporelainen monikulttuurisuus ja ruoka. Tekemäni rajauksen heikkoutena voidaan kuitenkin pitää sitä, että jouduin jättämään monia mielenkiintoisia asioita pois lopullisesta

¹⁰ Kaikkiaan sain 22 vastausta kyselyyn, tein 23 erilaisilla tavoilla tehtyä teemahaastattelua ja hankin materiaalia muilla etnologisilla menetelmillä (ks. lähteet/ haastattelut ja kyselyt).

tutkimuspaperista. Itse asiassa tutkimuksen alussa minulla oli tarkoitus tutkia singaporelaisten kokemuksia monikulttuurisuudesta hyvinkin laajalla rintamalla käsitellen monia eri teemoja aiheen ympärillä. Ruoan suhde monikulttuurisuuteen ja ruokaan liittyvät ajatukset nousivat kuitenkin esille hyvin monessa vastauksessa. Tutkimuksen edetessä minusta tuntui, että ruoka on vahva elementti singaporelaisessa monikulttuurisuudessa ja toisaalta se tuntui olevan hyvin lähellä singaporelaista identiteettiä monellakin osa-alueella.

2.3. Etnologina kentällä

Lähes poikkeuksetta kaikki tutkimukseeni osallistuneet ja siitä kuulleet singaporelaiset olivat ihmeissään ja hyvin otettuja kiinnostuksestani Singaporea kohtaan. Positiivinen ilmapiiri on varmasti vaikuttanut tutkimukseeni, mutta kokonaisuudessaan se on monien erilaisten asioiden summa. Lopputulokseen ovat vaikuttaneet jo ennen tutkimusta luodut ystävyysuhteet, oma toimintani, ja toisaalta en voi sulkea pois edes sattumanvaraisuuden roolia. Tässä alaluvussa minun on tarkoitus reflektoida omaa positiotani tutkimuksessa ja nostaa esille edellä mainittuja tutkimukseen vaikuttaneita asioita. Tarkoitukseni on antaa lukijalle taustatietoja tutkimukseni etenemisestä ja luoda sitä kautta uskottavuutta, luotettavuutta ja läpinäkyvyyttä saamilleni tuloksille. Yritän mahdollisimman avoimesti kertoa tutkimuksen etenemistä kenttäpäiväkirjan sitaattien ja oman reflektioni kautta. Kysymystä tutkijan omasta positiosta ei voida aukottomasti avata (Pottier 1999: 1), mutta mielestäni kysymys kuuluu etnologiseen tutkimukseen. On selvää, että tutkijan persoonalla, sukupuolella ja omilla toiminnoilla on merkitystä tutkimuksen tuloksissa.

Tutkimuksen aloittaminen on aina mielenkiintoista aikaa. Varsinkin opinnäytettä tehdessä kaikki aiheet ovat mahdollisia. Joskus kuitenkin suunnan valikoiminen voi olla hankalaa vaihtoehtopaljoudessa. Esimerkki omasta toiminnastani nousi esille, kun yritin toukokuussa 2009 täsmentää tutkimusaiheittani:

Hanna Snellmanin kanssa käydyssä keskustelussa Singaporeen sijoittuva aihe oli vilahtanut vain sivulauseessa, mutta halusin miettiä tutkimuksen kontekstia jos aiheekseni valikoituu Singapore. Haluan tutkia yksilöä ja yhteiskuntaa monikulttuurisessa ympäristössä. (KPK 7.5.2009.)

Olin keväällä saanut valmiiksi kandidaatintyöni *Monikulttuurisuus ja organisaatiokulttuuri: Näkökulmia ja pohdintaa teoriakirjojen avulla*, joten oli loogista jatkaa samoista teemoista. Se, että päädyin lopulta tutkimaan Singaporea, näyttäytyy nyt itsestäänselvänä asiana. Halusin tutkia yksilöitä monikulttuurisessa yhteiskunnassa, joten Singapore oli hyvä valinta tutkimuskohteeksi. Tuossa vaiheessa en kuitenkaan ollut vielä läheskään selvillä aiheestani, vaan tutkimukseni tarkentaminen tuotti ajoittain tuskaa. En kuitenkaan heittänyt pyyhettä kehään, vaan ajattelin vaikeuksien olevan osa tutkimusta:

En osaa nyt oikein tarkentaa tutkimuskohdetta vaan pompin sinne tänne vaihtaen näkökulmaa, aihetta tai tutkimusmetodia. Toisaalta tämä voidaan nähdä tutkimusprosessina! (KPK 20.5.2009.)

Tottahan se on, että tutkimusprosessiini kuului ajoittainen ahdistus. Tutkimuksen kannalta oli kuitenkin tärkeää tiedostaa asioiden jatkuvuus ja nähdä niiden valoisimmat puolet:

Varmasti vuoden päästä olen jo paljon pidemmällä ja naureskelen epäselvyydelle nykyisissä valinnoissa. Saa nähdä. (KPK 20.5.2009.)

Nyt¹¹ kirjoitellessa olen todellakin paljon pidemmällä aiheessani ja kyllä kai sitä voi omille alkuvaiheen ongelmille hieman myös nauraa. Eikä se aina niin pahalta tuntunutkaan:

On mahtavaa tehdä tutkimusta. Aiheeni kiehtoo minua enkä malta olla siitä erossa. Päivittäin palaan tutkimukseni pariin sen eri muodoissa. Milloin kirjoitan, milloin luen tai teen jotain muuta. (KPK 3.7.2009.)

Hieman yli vuoden aikana on mukana ollut siis ylä- ja alamäkiä, mutta tutkimukseni eteni aiheen selviämisen jälkeen varsin ripeästi. Jo 9.6.2009 olivat edessä ensimmäiset haastattelut:

Ennen ensimmäistä haastattelua huomasin jännittäväni ja ilmassa oli odotusten täyttämää henkeä (KPK 9.6.2009).

Alku oli jännittävä, vain viimehetken rohkaisusoihto ohjaajalleni ja sitten olikin jo tosi kyseessä:

Ensimmäiset haastattelut toteutin internet-puheluin. En ollut tavannut haastateltavia henkilökohtaisesti vaan haastattelut sovittiin puhelimen avustuksella. Haastattelujen jälkeen tuntui, että tämä on kovin kylmä tapa ja ihmisiin ei saa niin hyvää kontaktia kuin naamatusten. (KPK 9.6.2009.)

¹¹ 25.7.2010

En tiedä oliko kyseessä tekniikka vai jännitinkö liikaa, sillä ensimmäinen haastattelu ei mennyt niin kuin olisin halunnut. Suunta lähti onneksi heti parempaan:

Ihka ensimmäinen haastattelu ei mennyt niin hyvin kuin olisin toivonut. Seuraavat kaksi menikin jo paljon paremmin. (KPK 9.6.2009.)

Ensimmäiset haastattelut tein internet-puheluina ja niiden avulla sain itseluottamusta tekemiseeni. Minusta tuntui, että oli mukava lähteä ensimmäiseen haastatteluun kasvotusten:

Ensimmäinen haastattelu kasvotusten. Aivan eri tunnelma kuin internetin välityksellä. Saimme aikaan mahtavan vuorovaikutustilanteen ennen, jälkeen ja haastattelussa. (KPK 10.6.2009.)

Tuon haastattelun jälkeen tutkimus eteni omaa vauhtiaan. Heinäkuun alussa internet-kysely oli jaossa ja elokuuhun mennessä siihen oli tullut vastauksia neljätoista (K1-K14). Heinäkuussa tein vielä yhden ryhmähaastattelun (H19) kasvotusten ja paljon taustatutkimusta aiheestani. Pysin myös sopimaan tärkeitä asioita¹² jo etukäteen kenttätyömatkaa varten. Toisaalta mietin ennen lähtöäni Singaporeen keinoja, joilla pystyisin luomaan haastattelutilanteista hyviä vuorovaikutustilanteita. En halunnut, että olisin ainoastaan ottava osapuoli, vaan halusin antaa haastateltavilleni jonkin hauskan muiston minusta ja Suomesta. Näiden mietintöjen lopputuloksena päätin lahjoittaa jokaiselle haastateltavalleni makean muiston. Tämän tein suomalaisuutta

¹² Esim. Lounastapaaminen Lai Ah Engin kanssa ja sen myötä tullut mahdollisuus osallistua 22.10.2009 järjestettyyn get-to-know-visiting fellows -seminaariin Singaporen kansallisessa yliopistossa (NUS).

ilmentävän lakritsipatukan avulla. Toisaalta haastateltavien tiedonnälkkää sammutin Suomen kartalla, jonka ohessa oli lyhyesti tietoa Suomesta. Kyseiset lakritsipatukat ostin ennen lähtöäni ja kartat tilasin Suomen Matkailun edistämiskeskuksesta, jossa henkilökunta auttoi minua mielellään kertoessani heille tarkoituksestani. Itse haastattelutilanteessa en kuitenkaan halunnut lakritsin tai kartan vaikuttavan haastateltavien vastauksiin¹³, joten annoin ne vasta tilanteen päätyttyä. Toisin sanoen haastateltava ei tiennyt tutkimukseeni osallistuessaan saavansa vaivanpalkaksi lakritsipatukan ja Suomen kartan, vaan sai ne vasta vastaustensa jälkeen. Varsinkin kartta kirvoitti mielenkiintoisiin keskusteluihin Suomesta. Missä asuin? Missä oli kotiyliopistoni? Mikä on pääkaupunki ja niin edelleen. Oli mukava huomata, että haastattelemani ihmiset olivat varauksetta kiinnostuneita minusta ja Suomesta. Lakritsin ja kartan avulla jokainen haastattelutilanne päättyi hyvin rentoon ja mukavaan ilmapiiriin. Oli hienoa lopettaa haastattelu ja jatkaa matkaa uusiin seikkailuihin, kun toisellekin osapuolelle jäi leveä hymy kasvoille.

Se, että tutkimukseni lopulta fokusoitui ruokaan ja monikulttuurisuuteen oli sattumien summa, mutta ruoan nouseminen yhdeksi tärkeäksi elementiksi tutkimuksessa on näin jälkeenpäin katsoen hyvä asia. Tämä siitä syystä, että olen toiminut opintojani edeltävissä työtehtävissä useassakin paikassa ruoan parissa. Olen työskennellyt useamman vuoden joko ravintolakokkina, tarjoilijana tai viinin maahantuojana. Tämän lisäksi perheeni jäsenistä isäni, äitini ja veljeni ovat luoneet työuransa ruoan parissa. Näin ollen minulla oli ennen tutkimusta jo vahva esiymmärrys ruokaan liittyvistä elementeistä. Tämä auttoi minua osaltaan ymmärtämään ruokien sisältämiä merkityksiä,

¹³ Halusin sulkea pois mahdollisuuden vastausten kääntämisestä positiivisemmiksi kuin ne olisivat olleet ilman "lahjuksia"

koska osasin entuudestaan muun muassa ruoanvalmistusmenetelmiä. Näin ollen minun ei tarvinnut käyttää aikaa erilaisten ruokien valmistustekniikoiden opiskeluun, vaan pystyin suhteellisen helposti toteamaan, miten mikäkin ruoka oli valmistettu. Vaikka varsinainen tarkoitukseni ei ollut tutkia valmistusmenetelmiä, vaan singaporelaisen ruoan suhdetta monikulttuurisuuteen, niin esiyymmärrys ruoan valmistustekniikoista, raaka-aineista ja ruokakulttuurista antoi minulle mahdollisuuksia ymmärtää paremmin myös itse merkityksiä.

2.4. Saanko esitellä: herra ja rouva anonyymi

Tutkimusta tehdessäni olen pyrkinyt toimimaan hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti (ks. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen 2002 [online]), huomioimaan kaikkien osapuolten oikeuksia ja toimimaan eettisesti. Hyvä tieteellinen käytäntö on tietysti edellytys kaikelle tieteenteolle, mutta myös tutkimukseen osallistuvien ihmisten oikeudet ovat oleellinen osa tutkimusta. Ihmisoikeudet ovat universaaleja (ks. The Universal Declaration of Human Rights 1948 [online]) ja niitä pitää noudattaa. Ihmisoikeudet ovat asia sinällään, mutta tutkimukseen osallistuvalla tutkijalla ja tutkimukseen osallistuvilla ihmisillä on molemmilla oikeuksia ja vastuita. Tästä syystä pohdinnat oman tutkimuksen eettisyydestä ovat aina tarpeellisia.

Tutkimukseni aihe ei ole erityisen arkaluontoinen, mutta aina inhimilliseen elämään kohdistuvassa tutkimuksessa eettisyys on tärkeässä asemassa (Pohjola 2007: 17). Erityisesti tutkittaessa ihmisiä toisen kulttuurin vaikutuspiiristä eettiset asiat voivat olla monimutkaisia. Monesti tutkija osaa ottaa huomioon oman kulttuurinsa eettiset ohjeet, mutta ei välttämättä

huomioi tutkittavan kulttuurin säännöstöä. Itse olen yrittänyt saavuttaa eettisesti vahvan pohjan tutkimukselle noudattamalla niin Jyväskylän yliopiston eettisen toimikunnan kuin Singaporen kansallisen yliopiston eettisiä ohjeistuksia (ks. Jyväskylän yliopiston eettinen toimikunta [online] & NUS Institutional Review Board [online]). Seuraamalla molempien yliopistojen eettistä ohjeistusta olen mielestäni saanut kuvan siitä, mitä suomalaiset tutkijat pitävät oikeana toimintatapana ja mitä singaporelaiset tutkijat samasta asiasta ajattelevat. Tiedeyhteisöjen mielipiteet heijastavat hyvin yhteiskunnan eettisiä arvoja, joten kahden ohjeistuksen avulla olen pystynyt toimimaan eettisesti oikein ja saanut laajemman kuvan eri yhteiskuntien eettisistä käsityksistä kuin seuraamalla vain suomalaista tai singaporelaista ohjeistoa.

Eettisyyden täytyy läpäistä koko tutkimus, jotta se olisi luotettavaa ja eettisesti kestävä. Tämän vuoksi sitä on tärkeää pohtia tutkimusprosessin eri vaiheissa. On selvitettävä mitä asioita on otettava huomioon pohdittaessa toimintojen kestävyyttä ja merkityksiä. On selvitettävä miten erilaiset ratkaisut vaikuttavat todellisuuskuvaan ja mitä seurauksia niillä on. (Pohjola 2007: 12.) Toiminnoilla ei myöskään saa olla negatiivisia vaikutuksia tutkimukseen osallistuville. Itselleni on ollut koko ajan tärkeää, etten ole johtanut tutkimukseen osallistuvia harhaan. Heti ensimmäisessä kontaktissa tutkimukseen osallistuvien kanssa olen kertonut omat tietoni, sen mistä teen tutkimusta, ja aineistoon liittyvät asiat, kuten sen analysointi, säilytys myöhempisiin tutkimuksiin sekä anonymisointi.

Olen pyrkinyt olemaan avoin ja kertomaan mieluummin enemmän kuin liian vähän. Monesti näiden asioiden tankkaaminen aiheuttikin ihmisille ”yes, yeess”-ilmiön. Tällä tarkoitan sitä, että olan kohautuksella ja nopeasti etenevällä vastauksella osallistujat halusivat kuumeisesti jo varsinaiseen asiaan, eivätkä nähneet tutkimuksen etiikassa mitään ihmeellistä. Heidän

vastauksiaan sai mielihyvin käyttää tutkimuksessa ja mahdollisissa jatkotutkimuksissa. Hyvänä esimerkkinä voin kertoa singaporelaisen ystäväni ehdotuksen haastattelujen tekemiseen. Hän sanoi, ettei minun tarvitsisi kysyä lupia tai kertoa asiasta sen tarkemmin, koska se ei kiinnostanut heitä. Painottaakseen asiaansa hän vetosi yleiseen käytäntöön Singaporessa, jossa he itse tekevät haastatteluja hieman eri tavalla. Kysymykset kysytään nopeasti, mutta tehokkaasti. Ei keskitytä eettisyyteen ja turhia lupia ei kysytä. Parhaimmillaan nauhurikin jää vahingossa repun piiloon. Kiitin ystäväni ohjeista, mutta en muuttanut käytäntöäni loppuihin haastatteluihin.

Internet-kyselyyn kirjoitin alkuun selostuksen tutkimuksestani, jossa kerroin aiheeni taustoista. Luotettavuutta halusin parantaa vielä lisäämällä osallistujille mahdollisuuden tavata minut kenttätyömatkalla Singaporessa ja saada lopullisen tutkimukseni tiivistelmän englanniksi käännettynä. Tämä tarkoitti sitä, että halutessaan osallistujat saivat antaa minulle yhteystietonsa ja otin heihin yhteyttä Singaporeen mennessäni. Tässä vaiheessa tiivistelmän lähettäminen on vielä edessä, mutta toimitan sen tutkimukseni valmistuttua kaikille halukkuutensa ilmaiseksi.

Ihmistieteissä tutkitaan yleensä ilmiöitä, eikä niinkään ihmisiä itseään (Pohjola 2007: 21). Näin ollen tutkimukseen osallistuvien tarkoilla henkilötiedoilla ei ole niin suurta merkitystä tutkimuksen lopputulokseen. Minun tapauksessani oli luontevaa kerätä muutamia perustietoja, kuten ikä, sukupuoli, kansalaisuus ja ammatti¹⁴. Niiden avulla pystyin kartoittamaan hieman osallistujien ikärakennetta, koulutusta ja sitä oliko vastaaja syntynyt Singaporessa, vai kenties tullut sinne muualta myöhemmässä vaiheessa.

¹⁴ ks. Lähteet/ Haastattelut ja kyselyt

Yhtä luontevaa oli myös käyttää osallistujien anonymisointia eli tunnisteiden muuttamista (Kuula 2006: 200), joista valikoin nimen vaihtamisen. Tutkimuksen kannalta ei ollut tärkeää tietää osallistujien oikeita nimiä, joten kaikki tutkimuksessa mainitsemani nimet ovat fiktiivisiä eli keksittyjä. Internet-kyselyyn osallistujien oikeita henkilöllisyyksiä en edes tiedä kaikilta osallistujilta. Kysyin lomakkeessa vain fiktiivistä nimeä, sillä sen käyttö tutkimuksessani antaa osallistujille mielestäni hyvän eettisen suojan. Singaporessa asuu ihmisiä noin neljä ja puoli miljoonaa, joten yksittäisen ihmisen löytäminen tutkimuksesta on hyvin hankalaa. Toisaalta, kun huomioidaan se, että eri ihmisten osallistumisesta tutkimukseeni tietävät minä ja muutamissa tapauksissa ystäväni, niin voidaan anonymisointia pitää riittävänä. On hyvin epätodennäköistä, että joku tunnistaisi yksittäisen ihmisen hänen vastauksiensa perusteella. Varsinkin, kun olen haastatellut ihmisiä monista eri piireistä jopa niin, että olen mennyt entuudestaan täysin tuntemattomalle ehdottamaan osallistumista.

3. SINGA PURA, LEIJONIEN KAUPUNKI

3.1. Suuntana monikulttuurinen ja moderni valtio

Malakan niemimaan eteläpäässä 137 kilometriä päiväntasaajasta sijaitseva saari omaa monivivahteisen historian ja siellä sijaitsee tänä päivänä kaupunkivaltio nimeltä Singapore. Tämä monikulttuurinen valtio saavutti itsenäisyyden elokuun 9. päivänä vuonna 1965 oltuaan vuodesta 1963 lähtien osa Malesiaa. (Koh ym. 2006, 467.) Singaporessa monikulttuurisuus on kuulunut osaksi ihmisten arkielämää jo vuodesta 1819, jolloin Sir Stamford Raffles perusti sinne Iso-Britannian kauppasataman. Ennen Rafflesin aikaa saari kuului heimopäällikkö Temenggong Abdul Rahmanin hallintoon ja hänen kanssaan käytyjen neuvottelujen jälkeen Raffles sai aloittaa alueella kaupankäynnin. Raffles pyrki lisäämään brittiläisten vaikutusvaltaa idässä, joten tuolloin Singaporesta tuli tärkeä etappi laivojen purjehtiessa Euroopasta Aasiaan. (Gretchen 2008: 19.) Rafflesin mukana saapui intialaisia ja ennen pitkää ihmisiä alkoi ilmaantua Kiinasta, nykyisestä Malesiasta, Euroopasta ja monista lähialueen valtioista. Alueen kaupallisen vilkastumisen lisäksi Rafflesin päätyminen Singaporeen on merkittävää myös siksi, että silloin katsotaan nykyisen Singaporen syntyneen. (ks. Sivonen 2006.)

Rafflesin ajoista Singapore on kehittynyt valtavasti. Edistyksen kohteena ovat olleet niin yhteiskunnalliset rakenteet kuin infrastruktuuri. 1900-luvun alkupuoliskolla nykyisestä pilvenpiirtäjien ja korkeiden rakennusten aikakaudesta ei ollut tietoaakaan. Todellinen murros tapahtui 1980-luvulla,

kun pilvenpiirtäjät valtasivat alaa Singaporen kaupunkinäkömästä¹⁵. (Heikkilä-Horn & Miettinen 2005, 357.) Singaporelainen Florence on ollut kokemassa Singaporen kehityksen ilmiötä henkilökohtaisesti. Ennen Singaporen itsenäisyyttä saarelle tullut 73-vuotias Florence muistaa ajan ennen infrastruktuurin muutosta ja vastaa kysymykseen millaisia 1900-luvun puolivälin maisemat olivat:

Kaksikerroksisia taloja ja korkeimmissa oli kolmas kerros¹⁶
(Florence/H6).

Tuolloin Singaporessa oli vielä nykystandardeilla likaisiksi luokiteltuja asuntoalueita joihin puututtiin valtion toimesta helmikuun 1. päivä vuonna 1960. Tuona päivänä Singaporen valtio halusi ratkaista maassa vallinneen asuntokriisin, joten HDB¹⁷ valtuutettiin aloittamaan uusien asuntojen rakentaminen. Tarkoituksena oli luoda parempia asuinalueita singaporelaisille. Tavoitteeseen pyrittiin vaiheittain ja ensimmäisessä aallossa rakennettiin 25 000 asuntoa. (HDBInfoWeb 2010 [online].) Nyt katsottuna voidaan todeta, että kyseinen päätös HDB -asuntojen rakentamisesta on osaltaan ollut viemässä Singaporea kohti monikulttuurisuutta. Tarkemmin sanottuna HDB -asuntoihin luodut säännökset etnisten ryhmien jakautumisesta ovat olleet monikulttuurisuutta edistävä tekijä. Aikoinaan maahanmuuttajat muuttivat samoille alueille, jolloin kiinalainen kaupunginosa, malesialainen kaupunginosa ja intialainen kaupunginosa saivat alkunsa. HDB -asunnot ohjasivat singaporelaisia myös toisenlaiseen asumiseen, sillä niissä asumiselle asetettiin kulttuurisia reunaehtoja. Jokaisessa asuintalossa pitää edelleenkin aina olla tietty määrä edustajia eri etnisistä ryhmistä:

¹⁵ ks. Kuvat 3.1. – 3.4.

¹⁶ 两楼，最高三楼。

¹⁷ The Housing & Development Board. HDB on Singaporen kansallisen kehitysministeriön alainen virasto, joka tarjoaa julkisen sektorin asuntoja.

Vähintään kymmenen prosenttia pitää olla intialaisia ja malesialaisia. Loput ovat kiinalaisia. Tällä he varmistavat, että asunnossa/ korttelissa on sekoitus roduista. Kaikki kiinalaiset eivät voi asua samassa korttelissa.¹⁸ (Maria/H19.)

Rajoitettut prosenttiosuudet voivat vaikuttaa ihmisten elämään varsin suorasti. Päätös asuinpaikasta ei täysin ole enää kiinni yksilöstä itsestään, vaan ihmisiä pakotetaan monikulttuurisuuteen ja joskus tilanne voi olla seuraavanlainen:

Haluat hakea asuntoa. Me kutsumme niitä HDB -asunnoiksi, ne ovat valtion asuntoja ja he voivat sanoa, että kiinalaisten osuus on täynnä ja sen vuoksi et voi asua tässä korttelissa tai asunnossa. Sinun pitää mennä jonnekin muualle.¹⁹ (Jo-Ann/H19.)

Kielteinen päätös asunnon saamisesta voi siis johtua joskus siitä, että henkilöpapereissa lukee väärä etninen tausta. Kiintiöiden tultua täyteen jonkin etnisen ryhmän osalta tilanne voi vaikuttaa ristiriitaiselta:

Heillä on paljon vapaita ja tyhjiä asuntoja siinä talossa, mutta he odottavat intialaisia ja malesialaisia. He eivät anna sitä kiinalaiselle.²⁰ (Jo-Ann/H19.)

Singaporelainen asuntopolitiikka on erilaista kuin Suomessa. Edellä kuvattu etnisyyden voi olla este valtion asunnon saannille, mutta myös asunnon ostajan

¹⁸ At least 10% must be Indians and Malays. The rest are Chinese. So, they make sure that one block or flat is mixed of races. You can't all Chinese stay in the same block.

¹⁹ You want to apply apartment. We call them HDB- buildings which are government housing. They can tell you that Chinese quota is max and therefore you can't live in this block or this estate, you have to go somewhere else.

²⁰ They have a lot of empty apartments in that estate. But they are waiting Indians and Malays to move in. They won't give it to Chinese any more.

iällä, siviilisäädyltä ja sukulaisten asuinpaikalla on vaikutusta. Liian nuorena et voi asuntoa ostaa, sukulaisten läheisyydestä sinua palkitaan ja osa palkastasi menee automaattisesti tilille, jonka sisältöä voi käyttää vain asunnon ostoon. (KPK 19.10.2010 & 12.4.2010.) Esimerkiksi naimisiin menoa kannustetaan asuntoon liittyviin pakottein:

Et voi ostaa mitään hallitukselta jos et ole naimisissa. Vaikka olen 35, niin en voi ostaa suoraan hallitukselta vaan yksityisiltä markkinoilta.²¹
(Nikita/H12.)

Yksityisillä markkinoilla asuntojen hinnat ovat huomattavasti korkeammat ja tämä aiheuttaa osaltaan harmia ihmisten keskuudessa. Huolimatta eriasteisista negaatioista HDB -asuntoja kohtaan, ne nähdään yleisesti kuitenkin ehdottomasti hyvänä asiana (Strait times 14.2.2010a-b). HDB -asuntojen myötä ihmisten kosketukset toisiin kulttuureihin lisääntyivät ja ne mahdollistivat laajemman kanssakäymisen:

Public Housing Flats, joissa monet meistä asuvat, sallii rotujen ja uskontojen välisen vaihdon, ei vaali, mutta tarjoaa. Läheisyys tuo tietynlaisen tavan asua, joka on muodostunut siksi, että meidän pitää sopeutua toisiimme ja meidän pitää sietää toisiamme.²² (Kevin/H18.)

Voidaan siis todeta, että HDB -asuntojen myötä eri kulttuureista tulleet ihmiset eivät enää eriytyneet vain omille asuinalueilleen, vaan elivät arkea naapureina. HDB -asuntojen merkitys yhteiskuntaan on näin selkeä, mutta Florence ei nosta asuntojen yhteiskunnallista asemaa suurimmaksi

²¹ You can't buy something from the government if you are not married, and even if I am 35 ok, I can't buy directly from the government, I have to buy from real sale market.

²² The Public Housing Flats that many of us live in. Allow for more interracial and interreligious exchanges, although it may not foster it, but it allows for it, and the proximity creates certain style of living. Witch formed because we have to adapt to each other and we have to tolerate each other.

muutokseksi aikaisempaan. Hänen mielestään suurin muutos on asumusten ulkoisissa elementeissä:

Nyt täällä on paljon korkeita rakennuksia²³ (Florence/H6).

Tämä näkökulma voi selittyä osittain sillä, että infrastruktuurin muutoksen myötä Singaporesta tuli asuinpaikka, jossa urbaanista ympäristöstä tuli osa ihmisen elämää (Phillips 2005, 160). Toisaalta Florencen vastauksen taustalla voi olla se, että Singaporen kehityksen myötä tapahtunut ulkoinen muutos likaisista slummeista korkeisiin pilvenpiirtäjiin oli niin raju ja nopea, että se on näyttäytynyt ihmisille merkillisenä ja merkittävänä asiana.

3.2. Sota-aika ja rotumellakat häiriön aiheuttajina

Singapore on osaltaan ollut todistamassa sota-aikaa ja aina asiat eivät ole olleet niin hyvin kuin ne nyt ovat. Nuo ikävät muistot ovat vahvoina iäkkäämpien singaporelaisten mielissä vielä useita vuosikymmeniä myöhemmin. Erityisesti japanilaisten toiminta singaporelaisia kohtaan aiheuttaa vielä tänäkin päivänä hyytäviä tunteita. Usein sodasta ja sen ajan kokemuksista vaietaan Singaporessa niiden kauheuksien takia. Toisaalta singaporelaiseen ajatusmalliin käy hyvin menneisyyden unohtaminen ja keskittyminen tulevaisuuteen. Keskustelussani Florencen kanssa sivusimme kuitenkin myös sotaa. Hän oli sota-ajasta kovin vaitonainen, mutta halusi kuitenkin raottaa herkkää aihetta lyhytsanaisesti:

Japanilaiset tulivat ja me karkasimme²⁴ (Florence/H6).

²³很多高楼大厦

²⁴日本来了，就跑掉了。

Hänen kasvoiltaan näki, että asia on hänelle hyvin henkilökohtainen ja hän ei selkeästikään halunnut asioita enää muistella. Näin ollen en painostanut häntä kertomaan lisää sota-ajasta. En tiedä oliko kyse sitten vieraanvaraisuudesta vai mistä, mutta hän jatkoi lyhyttä tarinaansa. Florence kertoi päivittäisistä vaikeuksistaan ja elinoloista sodan aikana. Hän joutui luopumaan kodistaan ja pakenemaan. Hän lähti muiden singaporelaisten mukana ja asettui asumaan luoliin Malesian puolelle. Florencen lyhytsanaisuuden vuoksi yhtenäisen tarinan ja vuosilukujen hahmottaminen oli haastavaa. Hänen kertomuksensa perusteella pystyin kuitenkin päättämään, että hän asui siellä useamman hetken ja päivittäinen kamppailu elämästä oli muiden ihmisten avun varassa:

*Silloin asuin luolissa Malesiassa. [...] Söimme bataattia, jota ihmiset antoivat.*²⁵ (Florence/H6.)

Ilman toisten ihmisten apua hän todennäköisesti ei olisi selvinnyt kertomaan tarinaansa. Auttajat olivat paikallisia, joilla oli tarjota luolassa asuville bataattia. Tästä voidaankin huomata, että kriisitilanteessa ruokailutavat ja syötävät ruoat saavat ihan uuden merkityksen. Sota- ja pula-aikana ruoat voivat olla hyvinkin omalaatuisia ja pelkistettyjä, mutta kuten Florencen tarinasta ja hänen olemuksestaan kävi ilmi, hänen mielessään selkeästi paistoi kiitollisuus jokaista ruoan murua kohtaan.²⁶

Singapore selvisi sodasta ja itsenäistyi vuonna 1965 (Koh ym. 2006, 467). Itsenäisyyden alkuvuosina ihmiset kuitenkin etsivät omaa identiteettiään ja Malesian tavoin vuonna 1969 myös Singaporessa leimahtivat rotumellakat

²⁵ 那时住在马来，山洞里。吃蕃薯，人家给哦。

²⁶ ks. suomalaisesta ruoasta jatko-sodan aikana (Häyrynen 2004).

(Heikkilä-Horn & Miettinen 2005, 353). Työttömyys oli tuolloin ongelmana ja ihmisten toimeentulo loi kitkaa eri ryhmien välille:

Kun rotumellakat ilmenivät, Singapore oli huonossa jamassa. Kukaan ei mennyt, tai hyvin harvat menivät töihin²⁷ (Felix/H4).

Syitä rotumellakoihin oli monia, mutta talouden taantuma on varmasti ollut edesauttamassa niiden syntyä:

Talous oli kaatumassa pahasti. Se oli pahin aika, koska olimme juuri itsenäistyneet ja työttöminä. Työttömyysluvut olivat niin korkeat, kaupunki oli heikkenemässä. Meidän piti tehdä jotakin.²⁸ (Felix/H4.)

Taloustilanne aiheutti ihmisille kestämättömän tilanteen ja juuri itsenäistynyt valtio oli hankalassa asemassa. Rotumellakat leimahtivat ja eri etniset ryhmät hyökkäsivät toisiaan vastaan. Tilanne kärjistyi ja ihmiset tajusivat, ettei niin voinut enää jatkua:

Kyllä, rotumellakat olivat pahat. Kiinalaiset hyökkäsivät malesialaisia kohtaan. He hyökkäsivät toisiaan vastaan, koska eivät voineet elää yhdessä harmonisesti. Valtion piti tehdä jotakin.²⁹ (Felix/H4.)

Tiukassa tilanteessa Singapore otti suunnan kohti suvaitsevaisempaa yhteiseloä. Etunenässä tässä taistossa olivat valtiolliset toimet, kuten ihmisten tietämyksen lisääminen toisista kulttuureista sosiaaliopetuksen kautta:

²⁷ When race riots occurred, Singapore was rotten. No one went to work. Very little people went to work.

²⁸ Economy was falling so bad. It was the worst moment, because we were just independent and jobless. Unemployment rate was so high, city was decline. We had to do something.

²⁹ Yes, the race riots were bad, Chinese were attacking Malays. They were attacking on one other, because couldn't live together harmoniously. So government had to do something.

Meille annetaan sosiaaliopetusta jo nuoresta lähtien, kuusivuotiaasta lähtien. Vielä nytkin meitä muistutetaan yksi kaksi kertaa vuodessa mainoksella.³⁰ (Daniel/H13.)

Sosiaaliopetukseen kuuluu myös rodullisen harmonian päivä³¹, jota juhlitaan vuosittain rotumellakoiden vuosipäivänä heinäkuun 21. päivä. Varsinkin kouluissa päivään liittyy paljon aktiviteetteja ja toisten tapojen opettelemista. Oppilaita rohkaistaan pukeutumaan omiin perinneasuihinsa ja päivän aikana heillä on mahdollisuus osallistua luentoihin ja oppimispajoihin, joissa käsitellään harmoniaan liittyviä teemoja. (Ministry of Education 2010 [online]) Rodullisen harmonian päivä on omiaan lisäämään tietämystä toisista kulttuureista, ja sen avulla myös muistutetaan sopuisasta yhteiselosta eri etnisten ryhmien kesken. Muun muassa näillä toimilla Singaporeen on onnistuttu rakentamaan nykyinen monikulttuurinen yhteiskunta, jossa pahimmat rotumellakoiden kaunat on unohdettu ainakin pinnallisesti. 32-vuotias Nitika näkee Singaporen saavuttaneen historian saatossa etnisten ryhmien välille hyvän suvaitsevaisuuden:

Kun Singapore oli vielä nuori, ehkä niin nuori kuin 1960. Ehkä tunnelma oli hieman kireää, koska kaikki oli alussa. Mutta luulen, että yleisesti olemme nyt hyvin sopeutuneet elämään neljän etnisen ryhmän kesken. Euraasialaiset, malesialaiset, intialaiset ja kiinalaiset. Olemme hyvin sopeutuneet tähän monirotuiseen yhteiskuntaan.³² (Nitika/H12.)

³⁰ We had given social studies since young, since six years old. Still now, we are refresh once or twice with advertisement.

³¹ www.racialharmony.edu.sg

³² When Singapore was still young, maybe young as 1960. Maybe atmosphere was little bit tense, because everything was in the beginning. But now, I think generally we are very comfortable living among four races. The Eurasians, the Malays, the Indians and the Chinese. We are very comfortable in this multiracial society.

3.3. Kulttuuri-identiteetti ja etnisyys

Voimme lähestyä singaporelaisuutta kulttuuri-identiteetin kautta. Stuart Hallin määritelmä kulttuuri-identiteetin subjektiivisuudesta osuu Singaporeen hyvin, koska jokaisella singaporelaisella on esi-isiansä kautta tullutta kulttuuriperintöä muista maista (Hall 2005: 227). Kulttuurien sekoittuminen nähdään hyvin Tomin kertoessa omista taustoistaan:

Isäni on kiinalainen, hänellä on hieman peranakan perinnettä. Se tarkoittaa, että aikoinaan oli kiinalaisia ja malesialaisia, jotka sekoittivat kulttuurejaan, sitä kutsutaan peranakaksi. Joten isälläni on joitakin perinteitä sieltä, mutta hän on käytännössä kiinalainen. Äitini on euraasialainen, isoäitini on Intiasta. Äitini isä on Portugalista.³³
(Tom/H9.)

Kaikilla singaporelaisilla ei tietenkään ole näin kirjavaa sukuhistoriaa, mutta silti jokaisen singaporelaisen tausta on yksilöllinen. Tämän myötä kulttuurierot kuuluvat singaporelaisuuteen. Ne ovat osa arkipäivää ja koskettavat kaikkia singaporelaisia. Etnisyydellä on tässä iso rooli, koska Singaporessa ihmiset luokitellaan yleisesti erilaisiin etnisiin ryhmiin. Pienestä pitäen he saavat henkilökortteihinsa etnisyyttä kuvaavan merkinnän (Koh ym. 2006: 244–245). Etninen ryhmä kulkee isän sukulinjaa pitkin:

Singaporen lain mukaan henkilökortti seuraa isääsi, joten minua pidetään kiinalaisena³⁴ (Tom/H9).

³³ My dad is Chinese. He has some Peranakan heritage, that means. Back in the olden days there was this group of people. The Chinese people and some Malay people and they mixed Chinese culture with Malays culture and it is called Peranakan. So my dad had some heritage from there but he is basically Chinese. My mom is Eurasian, my mom's mom is from India, my mom's dad is from Portugal.

³⁴ Because in Singaporean law right, normally the children right. In your IC follow your dad,

Tämän merkitsemistavan mukaisesti laskettuna Singaporessa oli vuonna 2000 tehdyn tutkimuksen mukaan kiinalaisia 76.8 %, malesialaisia 13.9 %, Intialaisia 7.9 % ja muita etnisiä ryhmiä 1.4 % (Census 2000; www.sg 2010). Etnisen ryhmän käsitteellä voidaan jakaa singaporelaisia eri ryhmiin, mutta tällaisten luokittelujen ongelmana on se, että ihmisten kirjavat taustat jäävät huomioimatta. Kuten Tomin kertomuksesta huomasimme, singaporelaisten taustat voivat olla hyvinkin moninaisia ja kulttuurisia vaikutteita on voinut tulla hyvin erilaisista maista ja etnisistä ryhmistä. Tästä seuraa se, että ihmisiä ei ensisijaisesti kategorisoida singaporelaisiksi, vaan jonkin etnisen ryhmän edustajiksi:

Vaikka minä ja Mr. Rashan olemme hyviä ystäviä, niin silti meidät nähdään kiinansingaporelaisena tai intiansingaporelaisena. Ennen kaikkea meidän pitäisi olla singaporelaisia.³⁵ (Kevin/H18.)

Etnisyydellä on erityisen iso rooli singaporelaisten elämässä ja yhtä yhtenäistä kulttuuri-identiteettiä ei voida Debbien, joka osittain yhtyy Kevinin mielipiteeseen, mielestä löytää:

Meillä ei ole yhtä identiteettiä yhdistämässä, tai määritelmää yhdestä kulttuurista³⁶ (Debbie/K10).

Onkin kiintoisaa huomata, että osa singaporelaisista ei näe itseään ensisijaisesti singaporelaisena, vaan etnisen ryhmänsä edustajana. Toisaalta myös vastakkaisiin mielipiteisiin törmäsi, ja singaporelaisilta kysyttäessä asia jääkin hieman epäselväksi. Toiset ovat sitä mieltä, että he ovat jonkin etnisen

so we considered it Chinese.

³⁵ All tough me and Mr. Rashan may be good friends, that we are still perceived as the Chinese Singaporean and Indian Singaporean. I think first and for all we should be Singaporeans.

³⁶ We don't really have a single identity here to unite or defined as 1 culture.

ryhmän edustajia ja jotkut taas ovat selkeästi sitä mieltä, että kaikki ovat singaporelaisia, kuten Sunnyn vastauksesta voimme huomata:

Vaikka olemme erilaisista etnisistä taustoista ja uskonnoista. Me näemme itsemme singaporelaisina³⁷ (Sunny/H5).

Varsinkin nuoremmat singaporelaiset, kuten Sunny kokevat olevansa yhtä kansaa. Huomasin, että yhtenäistä kulttuuri-identiteettiä luo selvimmin puhuttu kieli ja ruoka. Arkikielenä nuorempi polvi käyttää paljon Singaporen englantia, eli singlishiä, jossa englantia rikastutetaan etnisten ryhmien alkuperäiskielten sanoilla. Yhteinen kieli luo singaporelaisten keskuuteen tunnetta yhtenäisestä kulttuurista ja kansallisesta identiteetistä. Samaa yhtenäisyyden tunnetta luodaan myös ruoan avulla, jonka singaporelaiset nostavat haastatteluissa yhdeksi tärkeimmistä singaporelaisuuden kuvaajista.

3.4. Diskurssi monikulttuurisuudesta

Olemme monikulttuurinen ja kulttuurimme on olla monikulttuurinen³⁸ (Daniel/H13).

Keräämieni aineistojen avulla voin hahmotella singaporelaista monikulttuurisuuden diskurssia eli merkitysten tuottamisen käytäntöä (Hall 2005: 99). Saamieni vastausten ja tekemäni osallistuvan havainnoinnin perusteella ihmiset oppivat vallitsevan diskurssin monikulttuurisuudesta

³⁷ Actually, even though we all come from different races and different religions, we see ourselves as Singaporeans.

³⁸ We are multicultural and our culture is to be multicultural.

eläessään arkielämäänsä. Siihen opitaan koulussa, kotona ja ennen kaikkea arkielämässä yleensä. Se, kuinka paljon monikulttuurisuuden toistaminen yhteiskunnassa on sitten itseään toteuttava ilmiö, tai kuinka paljon ihmisten mielipiteisiin monikulttuurisuudesta vaikuttaa valtion toimesta tehty propaganda on tietysti tulkinnanvaraista. Itse kuitenkin ajattelen tässä yhteydessä niin, että ainakin teoriassa kaikkien singaporelaisten pitäisi tietää, mitä monikulttuurisuus on, sillä he kohtaavat sen ilmiöitä elämässään ja heillä on asiasta mielipide. Näin ollen tarkastelemalla diskurssia saamme itse asiassa näkyväksi ihmisten omaksumia merkityksiä monikulttuurisuudesta.

Singapore ja singaporelaiset haluavat luoda itsestään imagon monikulttuurisena valtiona. Poikkeuksetta matkaoppaissa, nettisivuilla, valtion esitteissä ja tutkimushaastatteluissani monikulttuurisuus näyttäytyy Singaporessa itsestään selvänä asiana ollen hyvin erottamaton osa singaporelaisuutta:

Pienestä pitäen olemme kosketuksissa muihin kulttuureihin ja etnisiin ryhmiin, eri murteisiin. Ei ongelmaa.³⁹ (Daniel/H13.)

Monikulttuurisuus osataan määritellä helposti ja ihmiset osaavat analysoida myös syvemmällä tasolla olevia merkityksiä. Monikulttuurisuus ei ole vain erilaisia kulttuureja, vaan siihen liittyy myös paljon muuta:

Ajattelen, että monikulttuurisuus on erilaisia ihmisryhmiä, ehkä eri rodusta, eri kielisiä, eri uskontojen edustajia, tai eri uskomuksien kannattajia, jotka elävät yhdessä rauhassa ja ilman isompia

³⁹ Since we are small we are mixing around with different races and different cultures, different dialects, no problem.

*erimielisyyksiä, mutta kunnioittaa toisiaan ja molemmat arvostavat omia uskomuksiinsa ja samanaikaisesti jatkavat päivittäistä elämäänsä normaalisti.*⁴⁰ (Dale/H3.)

Syvemmän tason merkityksiä valottaa myös Nina:

*Ajattelen että toimeen tuleminen on molemminpuolista kunnioitusta*⁴¹
(Nina/H11).

Singaporessa monikulttuurisuudesta on ehtinyt aikojen saatossa tulla hyvin vakiintunutta ja varsinkin aineistoni keskivertoa nuorempien osallistujien vastauksista huomaa sen, että monikulttuurisuuteen kasvetaan Singaporessa. Esimerkiksi kouluissa tutustutaan muihin kulttuureihin ruoan ja eri juhlapyhien vieton kautta:

*Se kumpuaa toisten kulttuurien ja rotujen kanssa toimimisesta jo nuorelta iältä ja vuorovaikutuksen jatkumisesta aina*⁴²
(Jonathan/H2).

*Nuoresta alkaen altistumme erilaisille kulttuureille koulussa juhlittavien eri juhlapyhien vuoksi. Kokeilemme heidän ruokiaan ja opimme heidän kulttuuristaan, myyteistä ja legendoista.*⁴³
(Coraline/K6.)

⁴⁰ I think that multiculturalism is different groups of people, maybe different race, different language, different religion or different beliefs living together peacefully, not having many major differences, but having respect for one another and they both respect your own believes and the same time carry on their daily lives normally.

⁴¹ I think, is to get along is mutual respect.

⁴² It comes from interacting with other cultures and races from young age and always continuing the interactions.

⁴³ From young, we are exposed to different cultures through celebrating different festivals with them in School. We also try out their food and learn about their culture, myth and legends.

Singaporelaiset nostavat ensimmäisenä esille hyvinkin mairittelevan näkökulman suhtautumisestaan toisiin kulttuureihin:

Eli, jos olet syntynyt Singaporessa sinulla ei ole käytännössä mitään ongelmia rasismien tai tasa-arvon puolesta, koska kaikkia kohdellaan tasapuolisesti⁴⁴ (Felix/H4).

Todellisuudessa asia ei kuitenkaan ole näin mustavalkoinen, vaan keskustelun edetessä myös asian toista puolta voidaan käsitellä. Usein singaporelainen toteaa, että on olemassa ihmisiä, jotka ehkä ajattelevat pahaa toisista kulttuureista. Samassa yhteydessä kuitenkin kerrotaan se, ettei vastaaja kuitenkaan itse ole sellainen, vaan suhtautuu muihin vapautuneesti. Näyttääkin siltä, että singaporelaisessa monikulttuurisuusdiskurssissa on olemassa ihmisjoukko, joka suhtautuu hyvin negatiivisesti muihin kulttuureihin. Ongelmana vain on kyseisen ryhmän tavoittaminen:

Minun kanta on, että ihmiset, jotka ovat rasisteja tai omaavat jonkinlaista rasismia toisia rotuja kohtaan. He ovat vähemmistöinä, koska en ole koskaan tavannut sellaista henkilöä, jolla on sellaisia tunteita, joka on rasisti.⁴⁵ (John/H14.)

John ei omien sanojensa mukaisesti ollut koskaan tavannut rassistista henkilöä. Hän ei tarkemmin määritellyt rassistin ominaisuuksia, joten todennäköisesti hän tarkoittaa sillä erityisesti ääri-ilmion edustajia. Niin sanotut rajatapaukset ehkä jäävät huomioimatta, ja voihan olla, että

⁴⁴ So if you are born in Singapore you basically do not have any problems with racism or discrimination, because everyone is treated equally.

⁴⁵ From my view, people who are racist or have some form of racism against other races, they are the minority, because I never met anybody who is, who has that kind of feelings, who is a racist.

negatiivisia mielipiteitä ei tuoda Singaporessa niin helposti esille kuin positiivia. Näin ollen kyseinen ihmisjoukko ja tapa ajatella eivät sinällään olekaan selkeästi tavoitettavissa, vaan ne elävät singaporelaisessa diskurssissa.

3.5. Säröt täysin suvaitsevaisessa monikulttuurisuudessa

3.5.1. Jännitteet etnisten ryhmien kesken

Olen kohdannut satunnaisesti naurettavaa "intialaiset haisevat", "malesialaiset ovat laiskoja" – tyyppistä rasismia ihmisiltä, joiden muutoin ajattelisin olevan fiksuja ja koulutettuja⁴⁶ (Ando/K12).

Vaikka valtion toimilla saavutettiin historian saatossa tietoisuutta toisista kulttuureista ja 2000-luvulla toisen kulttuurin hyväksyminen on Singaporessa hyvällä mallilla, niin ei voida yksiselitteisesti sanoa, ettei siellä olisi minkäänlaisia jännitteitä eri etnisten ryhmien välillä. Puhtoisen pinnan alta voidaan löytää myös negatiivisempia ajatusmalleja toisista etnisistä ryhmistä, kuten tästä Justinin kertomuksesta voimme päätellä:

Taustalla on olemassa jännitystä kolmen pääryhmän kesken – kiinalaiset (70%) malesialaiset (15% luulen), intialaiset (5%) euraasialaiset ja kaukasialaiset^{47 48} (Justin/K7).

⁴⁶ I've encountered casual racism of the ridiculous "Indians are smelly", "Malays are lazy" variety from people who I would otherwise consider to be bright and educated.

⁴⁷ There is underlying tension among the three main communities – Chinese (70%) Malay (15% I think), Indians (5%) Eurasians and Caucasians.

Usein negatiiviset näkökulmat toisiin kulttuureihin ilmenevät stereotyyppien kautta, jolloin toisen kulttuurin edustajia ei ajatella yksilöinä vaan heille laitetaan yhteisiä ominaisuuksia. Negatiivisten asioiden ollessa kyseessä taustalla on huomio siitä, että toisten tavat poikkeavat omasta ja ovat siksi huonompia:

He uskovat elämän elämiseen, eikä vain työhön ja rahaan. Joten me kiinalaiset nähdään heidät laiskoina, he ovat niin laiskoja. Ei sillä, koska et usko paremmin elämiseen, vaan puhdasta laiskuutta. He ovat hitaampia, he lykkäävät.⁴⁹ (Jo-Ann/H19.)

Singaporelaiset pystyvät myös asettumaan toisten näkökulmaan ja huomaamaan omasta kulttuuristaan niitä piirteitä, jotka mahdollisesti ärsyttävät muita ihmisiä:

Se on aina rahasta. Työskentelemme kovasti ja säästämme. Siinä mielessä, voimme ärsyttää muita kulttuureja. Miksi olette niin ahkeria, miksi ette vain lepää?⁵⁰ (Jo-Ann/H19.)

Singaporessa asioilla on aina kaksi puolta. On olemassa asian kannattajia, sen vastustajia ja monessa tapauksessa sama henkilö voi olla molempia. Näyttää nimittäin siltä, että singaporelaisten puheessa kielteinen suhtautuminen toisiin tuodaan joskus esille, mutta samaan hengenvetoon vähätellään sitä ja nostetaan esille tietoisuus asioiden toisesta puolesta:

⁴⁸ Vuonna 2000 Singaporessa oli 76,8% kiinalaisia, 13,9% malesialaisia, 7,9% intialaisia ja muita etnisiä ryhmiä 1,4% (Census 2000).

⁴⁹ They believe living life and not just work and money. So to us Chinese, we see them as lazy ah they are just pure lazy. It is not because you believe in living better, but pure lazy. They are slower, they regressing.

⁵⁰ It is always about the money. We work hard and we save. In that sense we can be irritating to other cultures. Why are you so hard working, why you have to spoil the monkey, why you just don't take a rest?

Emme voi sanoa, että emme ole, miten sanotkaan, rasistisia. Emme voi sanoa niin, koska joskus sanomme, että te ihmiset olette hyvin rasistisia. Mutta Singaporessa se tietenkin tehdään tietyllä tavalla. [...] Mutta totuus on se, että maailmassa on vain yksi väri ja se väri on melaniini, joka on ihon pigmentti. Joten, jos sinulla on sitä vähän niin olet vaaleampi ja jos on enemmän niin olet tummempi, jos sinulla ei ole sitä lainkaan olet albiino.⁵¹ (Peter/H7.)

78-vuotias Peter toimii kirkon vanhimpana ja minulle jäi hänestä sellainen mielikuva, että hän tosiaan tarkoitti sanomaansa. Melaniini on Peterin mielestä ainoa väri maailmassa, mutta toisaalta myös hän turvautui kategorisoimaan ihmiset vaaleampiin ja tummempiin ihon melaniinin määrän mukaisesti. Keskustelu täysin negatiivisen ja täysin positiivisen ajatusmallin kesken ei kenties olekaan hedelmällinen. Molemmat niistä toimivat ideaalitasolla, mutta käytännössä rajanveto on mahdotonta. Totuus ilmenee aina jossain välimaastossa, ja en voi tutkimukseeni osallistuvien osalta vetää selkeää viivaa siihen, kuka on suvaitsevainen ja kuka ei. Myös negatiivisia asioita esille tuoneet vastaajat olivat sitä mieltä, että yleisesti Singaporessa osataan olla suvaitsevaisia toisia kulttuureja kohtaan. (esim. Justin/K7 & Jo-Ann/H19.) Justinin tapauksessa kyse voi olla siitä, että hän on lapsuudessaan kokenut rotumellakat. Vuonna 1969 hän oli 9-vuotias, joten hänelle on jäänyt tilanteesta varmasti negatiivisia muistoja toisista etnisistä ryhmistä. Jo-Annin tapauksesta voimme kuitenkin päätellä sen, että pelkästään tästä ei voi olla kyse. Hän on syntynyt mellakoiden jälkeen ja näkee yhä eroavaisuuksia etnisten ryhmien välillä. On totta, että Singapore

⁵¹ We cannot say we are not, what you call it, a racist. We cannot also say that, because sometimes we tend to tell that you people are very racist, colour. But in Singapore off course it is done in a way. But tell you the truth is only one colour in the world, only one colour in the world and that colour is melanine witch is pigment under the skin. So if we have very little of that you are apparent if you have more you are darker if you don't have it all you are albino.

on harpponut rotumellakoiden jälkeen suuria askeleita kohti suvaitsevaista kulttuuria. On saavutettu paljon, mutta kenties edistysaskeleet ovat olleet jopa liian suuria ja nopeita:

Jos pyydetään määrittelemään kuinka käsittelemme rotuasioita, minä käyttäisin esimerkkinä sveitsiläisiä. Mikä heiltä on kestänyt satoja vuosia me yritämme tehdä sen vuosikymmenissä.⁵² (Justin/K7.)

Kielteisiä mielipiteitä toisista kulttuureista löytyy Singaporesta, mutta niille annetaan ymmärrystä ja niiden rooli on pysyä taustalla. Negatiivisia mielipiteitä ei tuoda Singaporessa välttämättä edes julki, vaan ne ovat tabuja, jotka laitetaan taustalle. Niitä on olemassa, mutta niistä ei puhuta:

Kun malesialaiset ottavat rennosti niin kiinalaiset ottavat vallan. Joten se merkitsee tabua meille. [...] On olemassa eroavaisuuksia, joita emme voi koskaan hyväksyä. Yritämme olla puhumatta siitä.⁵³ (Jo-Ann/H19.)

3.5.2. Ulkomaalaiset

Jotkut havaitsevat katkeruutta siitä, miten ulkomaalaiset tulevat Singaporeen ja näyttäisivät vievän työpaikkoja singaporelaisilta⁵⁴ (Jonathan/H2).

⁵² If called to define how we handle race issues, I would point to how the Swiss. What they have taken hundreds of years to achieve, we are trying to do within decades.

⁵³ When Malays slow down Chinese take over. So it means taboo for us [...] There are differences that we can never accept. We try not to talk about it.

⁵⁴ Some perceive bitterness of how foreigners are coming to Singapore and seem to be taking jobs from Singaporeans.

Keräämäni aineiston perusteella singaporelaisten monikulttuurinen suvaitsevaisuus kohdistuu ensisijaisesti niin sanottuihin vanhoihin etnisiin ryhmiin. Vaikka Singaporessa monikulttuurisuus ei ilmene täysin ilman säröjä, niin siellä kauan vaikuttaneet kulttuurit ovat saavuttaneet jonkinlaisen tasapainon. Kuitenkin uudet tulijat, jopa kertojan esi-isien lähtömaasta eivät välttämättä saa samanlaista hyväksyntää osakseen. Singaporen valtio luo jatkuvasti mahdollisuuksia myös ulkomaalaisille, ja osa vastaajistani näki asiassa huonojakin puolia:

Tällä hetkellä Singaporella on hyvin rento maahanmuuttopolitiikka. Hallitus käytännössä hyväksyy kenet vain, mistä päin maailmaa tahansa. Se hyväksyy huono-osaisempia kiinalaisia ja jopa tiskarit tulevat Kiinasta. He tulevat erittäin mielenkiintoisista taustoista, koska he ovat huonosti koulutettuja ja tottakai syrjintää tulee hyvin helposti.⁵⁵ (Felix/H4.)

Erityisesti ihmisten keuhko koulutustausta ja tietämättömyys asioista ärsyttävät singaporelaisia. Singaporen pitäisi olla monikulttuurinen maa, jossa kunnioitetaan toista ja suhteutetaan omaa toimintaa sen mukaisesti. Toisia ei saa väheksyä ja kenellekään ei voida hyväksyä erillisoikeuksia:

Intialaiset, heillä on kastijärjestelmä. He ovat intialaisia ja ylempää kastia. He muuttavat Singaporeen ylhäisö-asenteella. Tuntematta sinua he voivat helposti kysyä: haetko minulle kahvia ja odottavat sinun maksavan sen tai mene tuonne ja tuo minulle tuo kirja. Se on yksinkertaisimmillaan tällaista. Olet ihmeessäsi ja mietit miksi sinua

⁵⁵ Currently we have, Singapore have very relaxed migration policies. Government literally accepts everyone everywhere in the world. They tend to accept backward people from China. Even dishwashers, they take from China. They come with very interesting backgrounds, because they are poorly educated and off course discrimination comes very easily.

*kohdellaan kuin palvelijaa. Näin hyväksyntä voi häiriintyä ja luultavasti ilmaantua Singaporeen. Se on syy huoleen.*⁵⁶ (Felix/H4.)

Felixin mielestä Singaporessa ollaan pääsääntöisesti vielä hyväksyviä toisia kulttuureja kohtaan, mutta hänen mielestä myös syitä huoleen on olemassa. Samanaikaisesti puhutaan monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden puolesta, mutta useissa tapauksissa muuttujan pitäisi olla Singaporeen tulija, eikä niinkään singaporelainen. On tietysti ymmärrettävää, että erityisoikeuksia ei voida antaa vain joillekin ihmisille, koska silloin Singapore hävittäisi tasapuolisuutensa. Koska asia ei ole yksioikoinen, voidaan singaporelaisten puheista havaita myös sellainen näkökulma, jossa muuttuja olisikin singaporelainen:

*Joten juuri nyt Singaporelaiset yrittävät oppia tuntemaan muiden maiden kulttuurieroja. [...] yritämme tottua ruokaan ja kulttuuriin mitä maahanmuuttajat tuovat.*⁵⁷ (Nitika/H12.)

Uusien etnisten ryhmien mukana tulleita ruokia on tarjolla katukuvassa, mutta muuten uudet ryhmät jäävät usein taustalle eivätkä näy vanhempien kulttuurien tavoin. Itse tajusin uusien maahanmuuttajien olevan osa Singaporea vasta kansallisena pyhäpäivänä:

Ensimmäistä kertaa tänään täällä on näkynyt Filippiineiltä ja Indonesiasta tulleita ihmisiä. Täällä on kyllä iso väestö niin kuin tullut

⁵⁶ Indians, they have the cast system. They are Indians and from the higher cast. They immigrate in to Singapore with this royal kind of mentality so they could easily ask you, they don't know you and they can ask you, can you get me a cup of coffee and they expect you to pay for it or go over there and give me that book. It is simply like this so you feel weird and why you treat me as your servant. So this is how tolerance can interrupt and probably emerge in Singapore. That is cause for concern.

⁵⁷ So right now Singaporeans are trying to get to know the cultural differences of other nationalities [...] We trying to get used to the food and the culture that the immigrants bring.

näistä lähimaista. Se miksi heitä ei näy muuta kuin näin pyhäpäivänä, niin kuin tänään on. Voi johtua siitä, että monet heistä toimivat palvelijoina ja ovat käytännössä siellä hoitamassa taloa ja eivätkä liiku paljon pihalla. (KPK 17.10.2009.)

4. RUOKA MONIKULTTUURISUUDEN RAJAPINTANA SINGAPORESSA

4.1. Ruoka osana kulttuuria

Ruoka, se on hyvin tärkeä osa Singaporen kulttuuria.⁵⁸ (Nitika/H12).

Ruoka kuuluu ihmisen arkielämään monella saralla. Se on sekä päivittäistä ravintoa että erottamaton osa kulttuuria. Näin on myös Singaporessa, jossa ihmisten kanssa keskusteltaessa ruoka nousee esille monessa yhteydessä. Keskustellessani singaporelaisten kanssa monikulttuurisuudesta esille nousi usein ruoan merkitys kulttuurien välisissä kohtaamisissa. Ruoka on singaporelaisille tärkeä niin yhtenäisen kulttuurin luojana kuin kulttuurien välisen vuorovaikutuksen mahdollistajana. Ruoan vaikutus singaporelaisten ihmisten elämään tulee esille hyvin Davidin mielipiteestä:

Singapore = hyvää ruokaa⁵⁹ (David/K8).

Tässä luvussa selvitän minkälaista osaa ruoka esittää singaporelaisten mielikuvissa ja ajatuksissa toisista kulttuureista. Ruokaa tarkastelemalla haluan tuoda esille singaporelaisten antamia merkityssisältöjä monikulttuurisuudelle.

⁵⁸ Food, it is very important part of Singaporean culture.

⁵⁹ singapore = great food

4.2. Singaporelainen ruoka, monikulttuurinen keittiö

Singaporelainen ruoka? Se merkitsee paljon ruokaa..! Tarkoitan ruokaa mahtavalla valikoimalla, kiitos monietnisen väestön...lucky me!
⁶⁰(Wen/K5.)

Singaporelainen ruoka on hyvin monimuotoista. Tämän ymmärtää, kun pohtii maan historiaa, jossa ihmisiä on tullut saarelle ympäri maailmaa. Ihmisten noudattaessa erilaisia etnisiä perinteitä on selvää, että eri vaikutteet ovat antaneet singaporelaiselle ruokakulttuurille omat mausteensa:

*Singaporelainen ruoka on oma sekoituksemme eri maiden ruokia.*⁶¹
 (Kelvin Khoo/K2).

*Keittiöitä ympäri maailmaa esi-isien tai nykyajan mukanaan tuomana.*⁶² (Kim/K11).

Kelvin ja Kim kiteyttävät hyvin yhden singaporelaisen ruoan tärkeimmistä elementeistä, eli maahantulijoiden mukana tulleet vaikutteet ja niiden myötä syntyneen monikulttuurisen keittiön. Tämä on vaikuttanut tämän päivän singaporelaiseen ruokakulttuuriin, koska Makkosen mukaan ruokaan liittyvät arvot, asenteet ja kulttuuriset tavat periytyvät sukupolvelta toiselle (Makkonen 2004: 35). Tämän väitteen voin hyvin Singaporen kohdalla allekirjoittaa, mutta kuten Kim meitä muistuttaa, niin uusia ruokailutottumuksia kehittyi jatkuvasti. Singaporen kohdalla ei mielestäni

⁶⁰ Singaporean food? That means lots of food..! What I mean is, the food is greatly diverse, thanks to multi-ethnic population....lucky me!

⁶¹ Singaporean food is our own mix of foods from other countries.

⁶² Cuisine from all over the world, brought by our ancestors or by modern times.

voida puhua varsinaisesta McDonald's-ilmiöstä⁶³, koska perinteiset ruokatavat ovat säilyneet hyvin globaalien tapojen paineessa. Toki McDonald'seja ja muita monikansallisia ruokayhtiöitä löytyy myös Singaporesta, mutta erilaisten ruokakulttuurien eri puolilta maailmaa mukanaan tuomat vaikutteet ovat säilyttäneet Singaporessa asemansa ja luoneet vahvan omanlaisensa keittiön:

Monien rotujen oleminen täällä merkitsee, että tarjolla on laaja valikoima ruokaa vuoden jokaisena päivänä.⁶⁴ (Marcus/K3.)

Singaporelainen ruoka on erilaisten vaikutteiden sulautuma, ja vaikka yleisesti Singaporessa puhutaan kiinalaisesta tai intialaisesta ruoasta, kyseessä ei kuitenkaan ole autenttisesti kumpikaan (ks. Sallinen-Gimpl 2004: 233). Felixin sukujuuret ovat Kiinassa ja hän kertoo maiden ruokien välisistä eroista:

Ruoka, jota syömme Kiinassa, kun menen Kiinaan. Se on jotakin niin erilaista, kun tulen Singaporeen ja kysyn kiinalaiselta singaporelaiselta.⁶⁵ (Felix/H4.)

Monikulttuurisuus näkyy hyvin Singaporelaisessa keittiössä, mutta on mielenkiintoista huomata, että ruoka on myös yksi niistä elementeistä, joilla singaporelaiset yrittävät luoda itselleen kansallista identiteettiä. Tätä taustaa vasten Felixin mielipide asiasta onkin ymmärrettävämpi:

Valitettavasti ihmiset aina sekoittavat, oi saitte tämän Kiinasta. Olimme vähän puolustus kannalla, ei tämä on tehty Singaporessa. Se

⁶³ ks. *Resisting McDonaldization* [Smart 1999 (ed.)].

⁶⁴ The many different races here means that there is a diverse range of food everyday of the year.

⁶⁵ The food that we eat, for exaple in China, when I go to China. It is something, so different and when I come to Singapore and when I ask Chinese Singaporean.

*on kehittynyt ja muuttunut. Se ei ole enää samaa. Ehkä siinä on jotain samanlaisuuksia, mutta ne ovat jo alkaneet häipyä pois.*⁶⁶ (Felix/H4.)

Felixin kanssa samalla aaltopituudella on myös Sunny:

*Kaikki esi-isämme tulivat eri maista, joten perheen mukana toimme reseptit ja kaikki. Joten ruokia alettiin valmistaa Singaporessa, ja jotenkin niistä tuli hyviä ja ne alkoivat kehittyä ja niistä tuli Singaporen perinneruokia.*⁶⁷ (Sunny/H5).

Mainitsemani ruoan ja identiteetin suhde on kiistaton⁶⁸, koska se mitä syömme vaikuttaa identiteettiimme (Kershner 2002: 6; Endelman 2002: 92). Kansallista tai alueellista identiteettiä määritellään, tuotetaan ja ylläpidetään myös ruoan avulla (Nyman 2004: 242; Koistinen 2004: 257).

*Singaporen ruoka on Singaporen identiteetti*⁶⁹ (Jas/K18).

Ruoka on tärkeä osa ihmisten identiteettiä myös siksi, että lapsuudessa syödyillä ruoilla on aina erityinen asema ihmisen ruokamuistoissa. Tämä johtaa siihen, että lapsena syötyjä ruokia nostalgisoidaan. (Makkonen 2004: 23.) Makkosen näkökanta selittäisi osaltaan singaporelaisten ylistystä omasta ruoastaan:

⁶⁶ Unfortunately people always associate, ou you get this from China didn't you. We had little defended, no this is made in Singapore. It has evolved and changed. No longer similar, maybe it has some similarity tricks but it is really began to fade away.

⁶⁷ Our forefathers all came from different countries. So along with your family we brought along the recipes and everything. So in Singapore they start cooking those dishes and somehow they get great even they start improving the dishes so it becomes that cultural dish in Singapore.

⁶⁸ ks. esim. Julián López Garcían tutkimus Guatemalan itä osissa, jossa hän tutki ruoan vaikutusta ihmisten identiteettiin (García 2003).

⁶⁹ Singapore food is singapore's identity.

*Singaporelainen ruoka on parasta maailmassa. Voit syödä hämmästyttävän hyvätasoista kaiken tyyppistä ruokaa kaikilla budjeteilla.*⁷⁰ (Ando/K12).

*Se on parasta maailmassa. Se on halpaa, hyvää ja saatavilla 24h vuorokaudessa.*⁷¹ (Kim/K11).

Singaporelainen ruoka on usean kyselyyn tai haastatteluun osallistuneen mielestä maailman parasta ja sitä tulee poissa ollessa ikävä:

*Aina, kun matkustamme kaipaamme sitä. Et voi ikinä löytää sitä makua mistään muista maista.*⁷² (Jo-Ann/H19).

Singaporelaisen keittiön vahvuus on sen monipuolisuus. Eri etnisine vaikutteineen se tarjoaa kaikille jotakin, mistä he pitävät. Durian⁷³ on yksi erikoisimmista Singaporen herkuista. Se on hedelmä, jota kävin ystäväieni kanssa syömässä siihen erikoistuneessa ravintolassa. Valikoimissa oli runsaasti erilaisia durianlajikkeita eri hintaluokissa⁷⁴. Durian on tunnettu voimakkaasta ja pahaksikin sanotusta hajustaan ja sitä se todella on. Ravintola oli varta vasten rakennettu hyvin avoimeksi ja seiniä siinä ei ollut lainkaan, koska tarkoituksena oli saada hyvä ilmanvaihto ja miellyttävä ympäristö hedelmän syöntiin. Ilmanvaihtoa oli vielä parannettu noin kaksi ja puoli metriä korkealla tuulettimella, joka puhalsi hajua pois ravintolan tiloista. Mielenkiintoinen yksityiskohta oli myös se, että hedelmää syödään käsin ja syönnin jälkeen suunnataan pesemään kädet saippualla, jotta

⁷⁰ Singapore food is the best in the world. You can eat amazingly good quality food of all types at all budgets.

⁷¹ It's the best in the word. It's cheap and good and available 24hrs a day.

⁷² Every time we travel, we go ou I miss that. You can never find that flavor from any other countries.

⁷³ ks. kuva 4.1.

⁷⁴ ks. kuva 4.2.

voidaan taas mennä ihmisten ilmoille. Käsienpesu on hyvin oleellista, koska durianin haju on tarttuva ja julkisilla paikoilla ei katsota hajuhaittoja hyvällä. Julkisissa kulkuvälineissä ei esimerkiksi saa sakon uhalla laisinkaan kuljettaa duriania sen hajun takia. Durian herättää tunteita, mutta se on eittämättä yksi osa singaporelaisuutta ja jopa Singaporen kuuluisan maamerkin Esplanaden arkkitehtuuri on saanut vaikutteita sen muodoista.⁷⁵

4.3. Vuorovaikutus

Vuorovaikutteiseen tilan luomiseen liittyy keskeisesti käsite raja.
(Junkala 2000: 96).

Singaporelainen kohtaa päivittäin vieraan kulttuurin ilmiöitä erilaisissa tilanteissa. Nuo rajapinnat ovat juuri niitä kokemuksia ihmisen elinpiirissä, joita tutkimalla voimme havaita sosiaalisia monikulttuurisia rakenteita. Jokaisella rajapinnalla on Singaporessa omat ominaisuutensa ja ne voidaan laittaa jatkumolle yksityisemmästä yleiseen. Uskonnon ollessa hyvinkin yksityinen asia ovat ruoka ja kieli hyvin avoimia. Olivat rajapinnat sitten yksityisiä tai yleisiä, niin oleellista niissä kuitenkin on eri kulttuurien kohtaaminen. Kohtaamiset eivät johda varsinaisesti akkulturaatioon⁷⁶ tai assimilaatioon⁷⁷, vaan rajapintaisessa kohtaamisessa hyväksytään toisen kulttuuri, eikä yritetä käännyttää häntä omaan kulttuuriin. Onkin kiintoisaa nähdä, kuinka singaporelaiset ovat ottaneet ruoan yhdeksi kulttuurinsa tärkeimmistä elementeistä ja sisällyttäneet siihen paljon merkityssisältöä. Ruoalla on singaporelaisten elämässä erittäin merkittävä rooli.

⁷⁵ ks. kuva 4.3.

⁷⁶ Muutos (Aro ym. 2002: 11).

⁷⁷ Sulautuminen (Aro ym. 2002: 23).

Haastatteluissani ja keskusteluissa singaporelaisten kanssa ruoka oli yksi niistä elementeistä, joiden kautta ihmiset kohtaavat toisia kulttuureja. Ruokaa nautitaan hartaasti yhdessä ystävien tai perheen kanssa vailla kulttuurirajoja. Tilanteen salliessa ruoka voikin luoda sosiaalista ja kulttuurista kanssakäymistä (Kershen 2002: 11):

Yleensä mielestäni ruoka on yksi tapa jolla me, se on yksi tapa joka mahdollistaa vuorovaikutuksen, ruoka on yksi tapa, joka mahdollistaa eri kulttuureista olevien ihmisten vuorovaikutuksen ⁷⁸ (Nitika/H12).

4.4. Ruokakeskusten merkitys

Ruoalla on suuri vaikutus ihmisten elämään ja sen merkitys voidaan löytää monesta kontekstista⁷⁹. Siihen liittyy hajuja⁸⁰, makuja ja erilaisia sisältöjä. Singaporelaiset arvostavat poikkeuksetta hyvää ruokaa. Ruoan hyvyys on tietysti subjektiivinen käsite, mutta Singaporen parhaita ruokia listataan paremmuusjärjestykseen erilaisten tahojen toimesta (ks. esim. Makansutra (S) 2008; makansutra.com). Singaporelainen tapa tutustua toiseen kulttuuriin on maistella sen ruokia, joten monet harjoittavat silloin tällöin ruokaretkiä:

*Voit tehdä Hawker -hyppelyn, mennä eri alueelle ja kokeilla, mutta sinun pitää ainakin tietää minne mennä. Se ei ole vain vain kokeilua ilman tietämystä ja joku voi olla ei niin hyvää.*⁸¹ (Maria/H19.)

⁷⁸ In general, I think food is one way that we, it is one way that enables us to interact, food is one way that enables people of different cultures to interact.

⁷⁹ ks. esim. vankien ruokailutottumuksista (Hindmarsh 2002).

⁸⁰ ks. hajujen merkityksestä (Löfström 2000: 234)

⁸¹ You can go to hawker hopping do the different area and try, but you have to at least know where to go. It is not just trying without knowing and some may be not so good.

Marian vastauksesta tulee esille listauksen tarpeellisuus. Hän ei näe järkevänä ajatuksena rientää paikasta toiseen kokeilemassa onneaan, vaan ruokaretkillä pitää tietoisesti mennä eri paikkoihin. Ongelma on tietysti se, että kaikki haluavat mennä juuri niihin parhaisiin paikkoihin. Jonotus on silloin välttämätöntä, mutta hyvän ruoan eteen ollaan valmiita uhrautumaan. Tämän sain itse kokea, kun yhdellä ruokaretkellämme menimme syömään maan toiseksi parhaaksi rankattuun kanariisi -kojuun⁸²:

Jyri: Ruokaretkemme jatkuu. No niin, elikkä nyt ollaan täällä syömässä kanariisiä Singaporen toiseksi parhaaksi rankatussa ravintolassa ja kuten näkyy niin tota jonoa näyttää olevan ihan omaksi takaa. Jonosta päätellen niin on tota ihan hyvä ruoka.

Ystävä: Tämä on ilmeisesti yksi parhaista kanariiseista maassa. Ne sanovat tämä on ollut monesti myös televisiossa, mutta en ole kokeillut sitä.^{83 84} (KPK 27.10.2009.)

Pelkässä jonossa meiltä vierähti reipas ruokatunti, mutta toisaalta se oli sen arvoista. Retkemme tarkoitus oli tutustua Singaporen paikallisiin ruokiin ja syödä päivän aikana mahdollisimman kattavasti singaporelaisia erikoisuuksia. Sain tältä ja muilta yhteisiltä retkiltämme paljon uusia kokemuksia ja saatoin paremmin ymmärtää singaporelaisten suhtautumista ruokaan. Tekemillämme ruokaretkillä huomasin jonottamisen, ruoan ja ruokakeskusten olevan tärkeä osa singaporelaista monikulttuurisuutta. Kaikki singaporelaiset haluavat juuri niitä parhaita ruokia ja kaikki kohtaavat ruokakeskuksissa:

⁸² ks. kuva 4.4.

⁸³ This is apparently one of the best Chicken rice in the country. They say, it was in TV many times also, but I haven't tried it.

⁸⁴ Tämä katkelma on kenttäpäiväkirjaani sisältyvästä videosta.

*Hawker-keskukset ovat ehkä paras paikka nähdä paikallisia ihmisiä. Paljon heitä. Eri rotuja syömässä siellä.*⁸⁵ (Maria/H19/3.)

Singaporelaiset syövät ruokakeskuksissa ja siellä tutustutaan toisiin. Vuonna 2005 tehdyn tutkimuksen⁸⁶ mukaan 81 prosenttia singaporelaisista koki ruokakeskusten olevan tärkeitä yhteiskunnan sitouttajia (Kong 2007: 89). Onkin mielenkiintoista tarkastella, sitä miten ne ovat syntyneet. Kaikki alkoi niin kutsutuista hawkereista eli katukaupusteliijoista. 1900-luvun alkupuoliskolla kiertelevät hawkerit olivat hyvin yleinen näky Singaporen katukuvassa. He toimittivat ihmisille esimerkiksi tuoreita hedelmiä ja muita tarvikkeita. (Kong 2007: 20.) Hawkerien avustuksella ihmiset saivat tarvitsemansa tuotteet kotiovelleen. Peter kertoo meille käytännönjärjestelyistä:

*Vanhaan aikaan heillä oli kärryt ja he menivät paikasta toiseen työnnellen. Joskus he kertoivat sinulle tulostaan soittamalla kelloa tai kolisuttelemalla bambukeppejä. Silloin tiesimme, että tyyppi on paikalla ja pystyimme menemään ostamaan. Jos asuit korkealla eikä huvittanut mennä alas laitoit korin köyden päässä ikkunasta alas. Sanoit paljonko mitäkin. Rahat laitoit koriin ja alas. Kiintoisaa.*⁸⁷ (Peter/H7.)

Hawkerit olivat suosittuja ihmisten keskuudessa ja heidän apuunsa luotettiin (Kong 2007: 20). Yleisenä ongelmana kuitenkin nähtiin toiminnan mukana

⁸⁵ Hawker centres are maybe the best place to see local people. Lot of them. Different races eating there.

⁸⁶ Ministry of Community Development, Youth and Sports:in tekemä tutkimus vuodelta 2005 (Kong 2007).

⁸⁷ In the old days they used to, they got pushcarts and they go place to place push. Sometimes they were telling you that they were there by using a bell or they had two bamboo sticks to klik klak. Then we know that this guy was around and we can go and buy during my time. If you were living flats in high you don't feel coming down so what you do. You put a basket tied with a robe to bring it down. You say so much of this and that. You put your money in the tray and bring it down. Quite interesting lah.

ilmennyt roskaaminen, sillä hawkerit toimivat itsenäisesti ja yhteisiä pelisääntöjä ei ollut. Heidän valvomisensa ei ollut tehokasta ja ongelmia ilmeni, sillä toiminta aiheutti ruokaperäisiä jätteitä, joista seurasi likaa ja tauteja. Tätä ei Singaporessa haluttu. Koska Mary Douglas kertoo lian poistamisen olevan järjestyksen luomista (Douglas 2000: 237), valtion terveystarkastajien toiminta tilanteessa oli järkeenkäypää. He halusivat Singaporeen järjestystä puhdistamalla kadut ja kokoamalla hawkerit yhteen, siksi maahan luotiin hawker -keskuksia⁸⁸ 1960-luvulta lähtien. Kehitys johti lopulta siihen, että 1990-luvulla hawker -keskuksia seurasivat food courtit eli ruokakeskukset. (Kong 2007: 20, 25.) Käytännössä ruoka ja hawker -keskukset ovat hyvin samanlaisia paikkoja. Ne ovat ravintolakeskittymiä, joissa yhdelle alueelle on sijoittunut monta ruokailukojua. Paikasta riippuen tarjolla voi olla japanilaista, indonesialaista, korealaista, kiinalaista, eurooppalaista, intialaista tai jotain ihan muuta ruokaa. Käytännössä ruokakeskuksissa on tarjolla ruokalajeja jokaisesta maanosasta ja useasta eri maasta. Marcus kertoo ruokien kirjosta:

*Esimerkiksi Roti prata ja thosai on tyypillistä intialaisille, Nasi Lemak ja satay malesialaisille, Hokkien mee Hokkienin murrettä puhuvalle ryhmälle, Hainanin kanariisi ja Teo Chew puuro.*⁸⁹ (Marcus/K3.)

Singaporelainen ruokakulttuuri on edennyt pitkän matkan hawkerien ajoista, mutta ruokakeskuksissa elää vieläkin vanhojen kaupustelijoiden henki. Ilman heitä niitä ei ehkä koskaan olisi syntynyt, koska voimme jäljittää keskusten alkuperän aina 1900-luvun alun hawkereihin asti. Singaporelaisten suussa ruokakeskus ja hawker -keskus menevät monesti sekaisin, koska

⁸⁸ ks. kuva 4.5.

⁸⁹ For instance, Roti prata and thosai is unique to the Indians, Nasi Lemak and satay to the Malays, Hokkien mee for the Hokkien dialect group, Hainanese chicken rice and Teo Chew Porridge.

molemmissa on hyvin paljon samankaltaisia elementtejä. Epäselvyyden välttämiseksi totean lyhyesti niitä erottelevat tekijät. Yleensä ruokakeskuksessa on paremmat tilat ja siellä ruokailijoilla on mahdollisuus ilmastointiin, koska tilat ovat uudehkoja. Monesti ruokakeskukset sijaitsevat ihmisten kohtaamispaikoissa, kuten kauppakeskuksissa. Hawker -keskukset ovat taas paikkoja, joita on perustettu jo vuosikymmeniä aiemmin ja niissä ei ole välttämättä nykyajan mukavuuksia. Aluksihan ne olivat vain paikkoja, joihin kaupustelijat koottiin yhteen (Kong 2007: 20). Toinen erotteleva tekijä voidaan nähdä omistuksellisessa puolessa. Hawker -keskuksissa kauppiat ovat usein itsenäisiä yrittäjiä tarjoten haluamaansa tuotetta, kun taas ruokakeskukset toimivat isomman toimijan johdolla ja eri kojut valikoidaan päällekkäisyyksiä välttäen. Hawker -keskusten ja ruokakeskusten välille ei aina tehdä selkeää eroa ja seurauksena on se, että niistä puhutaan päällekkäin. Toiset saattavat puhua hawker -keskuksista ja toiset ruokakeskuksista vaikka molemmat tarkoittaisivatkin samaa asiaa. Peterin mielestä tämä on väärin ja kaikkia pitäisi kutsua ruokakeskuksiksi:

He kutsuivat niitä hawker -keskuksiksi, mutta se on väärin. Ei hawker -keskus, se on ruokakeskus.⁹⁰ (Peter/H7.)

Itse olen Peterin kanssa eri mieltä, koska Singaporessa on vielä tänä päivänä havaittavissa molempien keskittymien läsnäolo. Molemmissa on omat kulttuuriset piirteensä, mutta perusideana ja useiden asioiden mahdollistajana kummassakin on vapaa liikkuminen. Molemmissa keskittymissä ruokailutila on yhteinen ja syötäviä saa hakea mistä kojusta vain. Näin ollen ihmiset hakevat ruokaa eri paikoista, mutta voivat silti syödä yhdessä, vaikka toinen haluaisi japanilaista ja toinen singaporelaista ruokaa.

⁹⁰ They used to call them hawker-centers but it is wrong. No hawker-center it's food-center.

Idea ruokakeskuksista⁹¹ on niin syvällä singaporelaisessa kulttuurissa, että jopa kouluissa ja yliopistoissa ruokalaitokset on toteutettu ruokakeskustyyllisesti. Kenttäpäiväkirjassani ihmettelen asiaa lounastaessani Singapore polytechnicin ruokalassa numero kuusi:

Nyt olen syömässä täällä kouluruokalassa, polytechnicin kouluruokalassa ja tarjolla on kuusitoista eri kojua mistä sai valita eri ruokalajeja, mitä halusi milloinkin syödä. Sikälaista, länsimaalaista ja jne. sitten oli hedelmäkojuja ja juomakojuja erikseen, joten valinnanvaraa kyllä löytyy. (KPK 26.10.2009.)

Havaitsin, että singaporelaiset saavat tuntumaa monikulttuurisuuteen ja oppivat arvostamaan erilaisia ruokailuperinteitä jo kouluruokaloissa. Kenttätömatkalla huomasin muitakin erityispiirteitä opiskelijaruokailussa:

Ja mikä erikoista niin täällä⁹² on myös sitten tarjoilija tai no tarjoilija ehkä ei ole oikea sana, mutta sellainen astioiden kerääjä, joka kerää astiat pöydistä ja ei tarvitse palauttaa itse niitä mihinkään. Tää on täysin erilainen järjestelmä, mikä Suomessa on. (KPK 26.10.2009.)

Ruokakeskuksia on kouluissa, kauppakeskuksissa ja monissa muissa paikoissa. Niitä näkyy joka puolella Singaporea ja niiden vaikutukselta ei voi yksinkertaisesti välttyä:

Siellä, missä minä asun on varmaan viisi ruokakeskusta kilometrin säteellä⁹³ (Rias/H9).

⁹¹ Puhun yleisesti ruokakeskuksista, joten tässä yhteydessä termi sisältää myös hawker-keskukset.

⁹² Singapore polytechnicin ruokala numero 6.

⁹³ Where I stay, there is probably five food centers in radius of one kilometer.

4.5. Ruoka yhteisöllisyyden kehittäjänä

Singaporelaisilla on monikulttuurinen ystäväpiiri ja ruokailemaan mentäessä porukassa saattaa olla hinduja, muslimeja, taolaisia tai kristittyjä. Tämä merkitsee sitä, että yksi seuralaisista voi olla kasvissyöjä, yksi haluaa halal -ruokaa ja yksi voisi syödä kaikkea. Huomasin havainnoissani sen, että ihmiset miettivät tulevaa ruokapaikkaa ja syötäviä ruokia periaatteen tasolla jo ennen lähtöä. Sekalaisen ryhmän takia on tärkeää miettiä, mitä ja missä syödään. Onnistuneen ruokahetken edellytyksenä on singaporelaisille se, että kenenkään uskomuksia ei loukata ja kaikki saavat haluamaansa ruokaa. Tämä tietysti edellyttää tietoa toisista kulttuureista:

Mitä syömme jos kolme singaporelaista tulee yhteen? Yksi malesialainen, yksi intialainen ja yksi kiinalainen. Intialainen on hindu ja malesialainen vahva muslimi. No me voimme syödä muslimien ruokaa, se ei häiritse ketään meistä. Jos minun pitää syödä kiinalaista ruokaa, niin on paikkoja, joissa tarjoillaan kiinalaista halal -ruokaa. Ja me vain tilaamme ruokia, jotka eivät sisällä nautaa. Joten on keinoja kiertää se. [...] Mutta opit toimimaan tämän kanssa vain elämällä tässä ympäristössä tarpeeksi pitkään.⁹⁴ (Kevin/H18.)

Yksinkertainen tapa yhdessä syömiseen on siis se, että kaikki osallistujat syövät halal -ruokaa, joka ei sisällä nautaa. Halal -ruoan lisäksi paasto on muslimeille tärkeä asia. Laitilan mukaan paasto on opas Jumalan tahdon noudattamisessa ja keino auttaa Jumalaa taistelussa pahaa vastaan. Se myös

⁹⁴ What do we eat if three Singaporeans come together? One Malay one Indian and one Chinese. Indian is Hindu and Malay is strong Muslim. Well, we can eat muslim food, that won't bother any of us. If I must eat Chinese food, there are places that serves halal-chinese food. And we just order dishes that don't contain beef. So there are ways around it. [...] But you only know how to do deal with this if you live in this environment long enough.

vahvistaa yhteisön ja yksilön vakaumusta uskoon. (Laitila 2004: 210.) Näin on myös Singaporessa, jossa paastoa vietetään muiden muslimien tavoin:

Kun malesialaiset⁹⁵ paastoavat ramadanin⁹⁶ aikaan, heidän täytyy pidättäytyä ruoasta aamusta iltaan⁹⁷ (Sunny/H5).

Sunny ei itse ole muslimi, joten hänen vastauksensa ilmentää taas kerran singaporelaisten tietoisuutta toisten kulttuurien tavoista. Ympäröivät kulttuurit konkretisoituvat heille ruoan avulla ja ruokakeskuksilla on tässä asiassa hyvin iso rooli, sillä ne edesauttavat eri kulttuurien kanssakäymistä.

Maailmalla leivän ympärille on kehittynyt paljon uskomuksia ja symboleja (ks. Hakamies 2004 & Mattila 2001), jotka leipää arvottavien kulttuurien jäsenet oppivat tietämään. Singaporessa ei leipä ole niin tärkeässä asemassa, mutta kasvissyöntiä ja tietyistä ruuista kieltäytymistä kyllä on havaittavissa. Kasvissyömisestä taustalla on usein eettisiä elementtejä (Atkins & Bowler 2001: 241 – 244), mutta puhuessamme ruokaan liittyvästä kieltäytymisestä ja tabuista, uskonnolla on usein iso rooli. Näyttää siltä, että singaporelaisen ruokakulttuurin ansiosta ihmiset tulevat tietoisemmiksi toistensa tavoista. He hankkivat tietoja toisista kulttuureista, jotta voisivat syödä yhdessä ja elää harmonisesti omassa yhteisössään. Ihmisten täytyy esimerkiksi tietää toisten kulttuurien edustajien ruokatabut:

⁹⁵ Sunny viittaa tässä malesialaisilla muslimeihin ehkä sen takia, että suurin osa Singaporessa asuvista muslimeista on malesialaisia.

⁹⁶ Muslimien paasto tapahtuu islamilaisen kalenterin yhdeksäntenä kuukautena ramadanina (Laitila 2004: 210).

⁹⁷ When Malays they go their fasting during their Ramadan they must restrain from food from around morning to night.

On yksi Singapore. Totumme toisten kulttuuriin. Kuten kiinalaiseen kulttuuriin, siihen mitä he eivät syö ja mitä he syövät. Me intialaisina, en syö lehmää, Malesian muslimit he eivät syö sikaa.⁹⁸ (Mark/H8.)

Ruoka on siis myös väline toisten kulttuurien ymmärtämiseen.

⁹⁸ There is one Singapore. We get used to your culture. Like Chinese culture, things they don't eat and things they eat. We as Indians, I don't eat beef, Malays Muslims they don't eat a pork.

5. SINGAPORE, MONIKULTTUURISUUDEN MALLIMAA?

5.1. Monikulttuurisuus osana arkielämää

Singaporelaiset ovat saaneet nauttia monikulttuurisuudesta jo valtion syntyajoista asti, kun vaiheet Iso-Britannian kauppasatamana loivat mahdollisuuksia uusille työpaikoille ja niiden houkuttelemana eri etnisistä juurista tuleva väestö asettui saarelle asumaan. Singaporelaiset kasvavat pienestä pitäen monikulttuurisuuteen perheensä ja yhteiskunnan avustamina. Usein samassa taloudessa voi asua useamman kuin yhden etnisen ryhmän edustajia ja näin ollen eri uskontojakin voidaan harjoittaa saman katon alla. Monikulttuurisuus on luonnollista ja ystäväpiiritkin koostuvat yleensä eri kulttuurien edustajista.

Arjessa monikulttuurisuus näkyy ruoassa ja ruokailussa. Ihmiset käyvät Singaporen kulttuurille tyypillisissä ruokakeskuksissa, joissa on mahdollista nauttia ateriateista niin, että jokainen saa makunsa ja vakaumuksensa mukaista ruokaa. Kaikki kohtaavat ruokakeskuksissa, jotka tarjoavat erinomaisen ympäristön tutustua toisiin kulttuureihin maistelemalla eri ruokia. Ruokakeskusten ansiosta ihmiset tulevat tietoisemmiksi toisista kulttuureista ja hyväksyvämmiksi niitä kohtaan. Yhdessä syömisessä pitää noudattaa usean eri kulttuurin koodeja ja nämä koodit pitää tietää. Tämä on sellaista sosiaalista pääomaa, jonka singaporelaiset saavat jo kasvaessaan. Monikulttuurisuuteen kasvamisesta ja sen vaalimisesta pidetään huolta myös valtiollisin toimin. Esimerkkeinä voidaan mainita kouluissa järjestettävä opetus toisista kulttuureista ja Singaporen asuntopolitiikka, joka antaa mahdollisuuden kulttuurien vapaaehtoiselle kanssakäymiselle.

Muun maailman mittakaavassa monikulttuurisuuteen suhtautuminen on paljon varautuneempaa. Toiset kulttuurit voidaan kokea mielenkiintoisina kuriositeetteina, mutta niiden ei kenties toivota olevan osa jokapäiväistä elämää. Euroopassa käydään vilkasta keskustelua muun muassa musliminaisten huntujen kieltämisestä katukuvassa. Pinnalla on ajatus, että monikulttuurisuuden ei tulisi olla turhan näkyvää, vaan ihmisten täytyisi pikemminkin sopeutua asuinpaikkansa vallitsevaan normistoon. Koulumaailma ja yhteiskunta eivät vielä Suomessa ota Singaporen tapaan vahvaa kantaa monikulttuurisuuden kehittämiseen ja sen näkyväksi tuomiseen. Emme ainakaan toistaiseksi ole lähellä Singaporen tilannetta, jossa kouluissa juhlietaan kaikkien kesken erilaisia kulttuurisia tapahtumia, kuten rodullisen harmonian päivää. Tutustumme muihin kulttuureihin lähinnä pintapuolisesti osana opetusta ja yleissivistystä, mutta emme koe niinkään tarpeelliseksi ottaa muita kulttuureja osaksi omaa arkikokemustamme.

5.2. Soraäänit suvaitsevaisuudessa

Singaporen historiaan kuuluu paljon vaiheita, jotka ovat osaltaan johtaneet nykyisen kaltaiseen monikulttuuriseen valtioon. Matka ei ole aina ollut ruusuinen, vaan sota ja rotumellakat ovat luoneet selkeitä jännitteitä kansalaisten keskuuteen. Singaporessa on havaittavissa monikulttuurisuuden diskurssi, joka osaltaan määrittelee sitä, miten ihmiset kokevat eri kulttuurien läsnäolon. Yleisesti diskurssi on hyvin suvaitsevaa ja esille tuodaan singaporelaisen monikulttuurisuuden autuus. Singaporessa on kuitenkin havaittavissa myös eriasteisia negaatioita toisia kulttuureja kohtaan. On kuitenkin huomattava, että toisten uskomuksille annetaan

ymmärrystä ja negatiivisten mielipiteiden rooli on pysyä taustalla. Maailmalla puolestaan käydään aika-ajoin kiivasta keskustelua eri etnisten ryhmien oikeuksista, ja myös rassistiset ilmiöt, sekä mielipiteet saavat näkyvyyttä. Herää kysymys, onko Singaporessa oikeutettua tuoda julki negatiivisia mielipiteitä toisista kulttuureista, ja mikä rooli on ollut valtion toiminnoilla yleisen mielipiteen muodostumisessa. Voidaanko esimerkiksi ajatella, että singaporelainen yhteiskunta harjoittaa tietynlaista propagandaa kasvattaessaan jäseniään monikulttuurisuuteen? Vai onko negatiivista vaikeneminen kulttuurin mukanaan tuoma tapa ja keino suvaitsevamman yhteiselon ylläpitoon? Länsimaissa yksilökeskeisyys ja oikeus omaan mielipiteeseen menevät yleensä yhteisön edun edelle ja ehkä siksi meillä ei Singaporen tapaan pyritäkään lakaisemaan negatiivisempia ajatusmalleja maton alle.

Singaporelaisten suhtautumisessa toisiin kulttuureihin on kuitenkin eroja, sillä negatiivisia asenteita suunnataan erityisesti ulkomaalaisiin ja myöhemmin maahan tulleisiin etnisiin ryhmiin. Näyttää siltä, että vanhoihin ryhmiin sovelletaan erilaista suhtautumista kuin uusiin maahanmuuttajiin, kuten filippiiniläisiin ja huonosta elintasosta tulleisiin kiinalaisiin. Aikaisemmin tulleet etniset ryhmät ovat eläneet saarella yhdessä jo useamman sukupolven ajan, tutustuneet toisten tapoihin ja luoneet samalla sopuisan tavan elää keskenään, uudemmat tulijat tuntuvat singaporelaisista vieraammilta. Tältä kannalta vertaillen myös Singaporessa ainakin jossain määrin toteutuu meidän maahanmuuttokeskustelustamme tutut negatiiviset ajatukset vieraita kulttuureja kohtaan.

5.3. Kohti singaporelaisuutta

Singaporelaisten kansallinen kulttuuri-identiteetti näyttyy mielenkiintoisen ristiriitaisena. Varsinkin nuorempi väestö haluaisi nähdä itsensä ensisijaisesti singaporelaisina ja kaipaa yhtenäisempää kulttuuri-identiteettiä. Kuitenkin Singaporessa ollaan vielä tilanteessa, jossa ihmiset luokitellaan etnisyytensä perusteella henkilökortteihin. Jokainen singaporelainen omaa kulttuurisia vaikutteita monista lähteistä ja yhtenäisen kansallisen kulttuuri-identiteetin luominen on vaikeaa. Meidän näkökulmastamme tilanne näyttyy erikoisena, sillä oma tilanteemme voidaan nähdä päinvastaisena: oman kansallisen kulttuuri-identiteettimme kyllä tunnemme, mutta pohdimme kuinka suhtautuisimme vieraisiin kulttuureihin.

Singaporelaiset haluavat olla singaporelaisia ja yrittävät jatkuvasti vahvistaa yhteistä kansallista kulttuuri-identiteettiään. Erilaisten taustojen ja etnisten ryhmien takia tämä on kuitenkin vaikeaa. Ruoan ja singlishin avulla singaporelaiset ovat ainakin osittain pystyneet luomaan yhtenäistä kulttuuri-identiteettiään. He ovat ottaneet ruoan yhdeksi yhtenäisen kulttuurin tärkeimmistä elementeistä ja sisällyttäneet siihen paljon merkityssisältöä ja tunnearvoa, singlish taas luo yhtenäisyyden tunnetta. Singaporelaiset haastateltavani arvostivat ruokaa ja kokivat sen olevan jotain, joka on eriytynyt etnisestä alkuperästään ja kehittynyt Singaporelle omaleimaiseksi. Singaporelaisten tapa arvostaa omaa ruokaansa luo tärkeää pohjaa kansallisen kulttuuri-identiteetin muodostumiseen. Monikulttuurisuus on singaporelaisille arkea, mutta ehkä tulevaisuudessa he onnistuvat löytämään myös yhtenäisen singaporelaisen kulttuuri-identiteetin. Ainakin nuorempi väestö on jo menossa siihen suuntaan.

6. RUOKA OSANA SINGAPORELAISTA MONIKULTTUURISUUTA

Halusin tutkimuksessani kuvailla singaporelaisten arkikokemusta monikulttuurisuudesta, selvittää ruoan merkityssisältöä toisen kulttuurin kokemisessa ja tutkia ruoan tarjoamaa rajapintaa kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa. Lisäksi tarkastelin hieman, minkälaista singaporelainen monikulttuurisuusdiskurssi on ja miten monikulttuurisuus ilmenee singaporelaisten kulttuuri-identiteetissä.

Singaporelaisen monikulttuurisuuden arkikokemusta tutkittaessa moniaineistoinen tutkimustapa toimi erinomaisen hyvin. Erilaisia aineistoja hyödyntäessä sai esille hieman toisistaan poikkeavia sisältöjä ja niitä yhdistäen laajemman kuvan singaporelaisten suhtautumisesta monikulttuurisuuteen. Sovitin tutkimuksessani yhteen vanhoja ja uusia tutkimusmenetelmiä ja koin erityisesti internet-pohjaisten menetelmien käytön mielenkiintoisena.

Aineistoni runkona toimivat eri tavoin toteutetut tutkimushaastattelut ja tekemäni kenttätyömatka Singaporeen. Haastatteluista osan toteutin perinteisesti kasvotusten ja osan virtuaalisia menetelmiä apuna käyttäen. Singaporen kaltainen tutkimuskohde mahdollisti hyvin virtuaalisten tutkimusmenetelmien käytön, sillä Singapore on teknologiselta kehitykseltään jopa askelen edellä Suomea. Internetin mukanaan tuomat kommunikointimahdollisuudet ovat singaporelaisille arkipäivää ja nopeat internet-yhteydet toimivat kaikkialla.

Monikulttuurisuus ilmenee singaporelaisessa ruokakulttuurissa usealla rintamalla. Singaporelainen ruoka on saanut ominaispiirteensä maahan

asettuneiden etnisten ryhmien keittiöistä. Syödessään singaporelaiset tutustuvat eri ryhmien ruokiin ja näin oppivat toisista kulttuureista. Eri etnisten ryhmien välillä on eroavaisuuksia ruokailutottumuksissa ja nämä erot singaporelaiset oppivat yhteiskunnassaan. Erojen oppiminen on tärkeää, koska usein ystäväpiirissä on useiden kulttuurien ja etnisten ryhmien edustajia. Huomasin, että singaporelaiset miettivät jo etukäteisesti eri kulttuurien välistä ruokailutilannetta. Sanattoman sopimuksen myötä ihmiset toimivat niin, ettei kenenkään uskomuksia loukata esimerkiksi ruokavalinnoilla. Monikulttuurisuus näkyy vahvasti myös singaporelaisissa ruokakeskuksissa, joissa on tarjolla ruokia yli kulttuurirajojen. Ruoka luo monikulttuurisuutta Singaporeen, mutta osaltaan myös yhdistää kansaa. Ajan myötä eri kulttuurien ruokalajit ovat yhdistyneet Singaporessa ja luoneet Singaporelle ominaisen keittiön. Singaporelaiset arvostavat ruokaansa ja nostavat sen yhdeksi tärkeimmäksi elementiksi omassa kulttuurissaan.

Singaporelaisten kulttuuri-identiteetti perustuu vahvasti etniseen taustaan, mutta se sisältää elementtejä myös muista kulttuureista. Yhtä yhtenäistä kulttuuri-identiteettiä ei voida selkeästi havaita ja singaporelaiset usein näkevätkin itsensä enemmän oman etnisen ryhmänsä edustajana. Nuorempi polvi pyrkii kuitenkin luomaan yhtenäistä kulttuuria muun muassa ruoan avulla. Ruoalla onkin tärkeä osa singaporelaisten kulttuuri-identiteettiä. Sen avulla erotellaan kulttuureja, mutta myös luodaan yhtenäistä singaporelaista kulttuuri-identiteettiä.

Singaporen vaiheet ovat luoneet monikulttuurisuusdiskurssin, joka on päällisin puolin hyvin suvaitsevainen. Monikulttuurisuus on erottamaton osa singaporelaisuutta ja ihmiset oppivat vallitsevan diskurssin arkielämässään. Diskurssissa on havaittavissa selkeästi ruoan tärkeys singaporelaisille, sillä sen avulla opitaan monikulttuurisuudesta jo lapsesta

asti. Singaporelainen monikulttuurisuusdiskurssi on yleisesti hyvin suvaitsevaista, mutta pinnan alta voidaan kuitenkin löytää jonkinasteisia negaatioita toisia kulttuureja kohtaan. Varsinkaan uudet maahanmuuttajat eivät saa varauksetonta hyväksyntää, eivätkä ne näy kokonaisvaltaisesti arjessa vanhempien kulttuurien tavoin.

Tutkimukseni herätti mielenkiintoisia jatkokysymyksiä singaporelaisten kokemasta monikulttuurisuudesta. Avasin tutkimuksessani singaporelaista diskurssia monikulttuurisuudesta, mutta olisi hedelmällistä tutkia lisää sitä, miten monikulttuurisuus tulee esille puheen ja käytännön vertailussa. Sain selville, että valtion toimilla toisaalta halutaan häivyttää kulttuurien välisiä raja-aitoja, mutta samanaikaisesti etnistä taustaa korostetaan ja tuodaan esille. Tällä tavoin ylläpidetään ehkä jopa hieman keinotekoisesti monikulttuurisuutta ja voitaisiinkin miettiä tarkemmin monikulttuurisuuden retoriikan ja käytännön suhdetta? Olisi tärkeää myös tutkia ja pohtia tarkemmin singaporelaista kulttuuria. Onko olemassa yhtä Singaporen kulttuuria vai esiintyykö siellä vain samanaikaisesti monia eri kulttuureja, kuten tutkimustulosteni perusteella voisi pääsääntöisesti olettaa.

LÄHTEET

Haastattelut ja kyselyt

Kaavion lyhenteet:

Tun. = Tunniste haastatteluun tai kyselyyn

F/M = Sukupuoli

Kans. = Kansalaisuus

mp= muistiinpanot

i-kysely= internet-kysely

Tun.	Nimi	Ikä	F/M	Kans.	Ammatti	Pvm/ kesto	Media	Kieli
H1	Amanda	32	F	SIN	tekstieditori	9.6.09/ 10min.	ääni	englanti
H2	Jonathan	29	M	SIN	ohjelmoija	9.6.09/ 12min.	ääni	englanti
H3	Dale	21	F	SIN	armeijassa	9.6.09/ 16min.	ääni	englanti
H4	Felix	18	M	SIN	opiskelija	10.7.09/ 36min.	ääni	englanti
H5/1	Sunny	14	F	SIN	opiskelija	15.10.09/ 19min.	ääni	englanti
H5/2	Devi	...	F	SIN	opiskelija	15.10.09/ 19min.	ääni	englanti
H6	Florence	73	F	SIN	eläkeläinen	15.10.09/ 37min.	ääni	eng/ kiina
H7	Peter	78	M	SIN	kirkon vanhin	16.10.09/ 89min.	ääni	englanti
H8	Mark	19	M	SIN	opiskelija	16.10.09/ 17min.	ääni	englanti
H9	Rias	19	M	SIN	opiskelija	16.10.09/ 15min.	ääni	englanti
H10	Tom	19	M	SIN	opiskelija	16.10.09/ 9min.	ääni	englanti
H11	Nina	46	F	SIN	kirjanpitäjä	19.10.09/ 40min.	ääni	eng/ kiina
H12	Nitika	32	F	SIN	asiakaspalvelija	19.10.09/ 62min.	ääni	englanti
H13	Daniel	20	M	SIN	opiskelija	20.10.09/ 18min.	ääni	englanti
H14	John	22	M	SIN	opiskelija	21.10.09/ 18min.	ääni	englanti
H15	Sebastian	22	M	SIN	opiskelija	21.10.09/ 13min.	ääni	englanti
H16	Jerry	23	M	SIN	opiskelija	21.10.09/ 15min.	ääni	englanti
H17	Cindy	..	F	CHN	talousasiantuntija	23.10.09/ 26min.	ääni	englanti
H18	Kevin	39	M	SIN	opettaja	26.10.09/ 69min.	ääni	englanti
H19/1	Jo-Ann	32	F	SIN	web-suunnittelija	30.7.09/ 46min.	ääni	englanti
H19/2	Kelly	32	F	SIN	suunnittelija	30.7.09/ 46min.	ääni	englanti

H19/3	Maria	31	F	SIN	suunnittelija	30.7.09/ 46min.	ääni	englanti
H20/1	Max	31	M	SIN	mainosmies	22.10.09/ 22min.	ääni	englanti
H20/2	Cheryl	31	F	SIN	asiakaspalvelija	22.10.09/ 22min.	ääni	englanti
H21	Sean	19	M	SIN	opiskelija	27.10.09/ 26min.	video	englanti
H22	Ben	19	M	SIN	opiskelija	16.10.09/ 9min.	video	englanti
H23	Joe	29	M	GBR	web-suunnittelija	26.10.2009	mp	englanti
H23	Victor	..	M	SIN	apotti	23.10.2009	mp	englanti
H24	Bryan	..	M	SIN	imaami	22.10.2009	mp	englanti

Tun.	Nimi	Ikä	F/M	Kans.	Ammatti	Pvm	Media	Kieli
K1	Rachel	31	F	SIN	suunnittelija	2.7.2009	i-kysely	englanti
K2	Kelvin Khoo	30	M	SIN	..	2.7.2009	i-kysely	englanti
K3	Marcus	19	M	SIN	opiskelija	4.7.2009	i-kysely	englanti
K4	Adeline	21	F	SIN	kirjallisuus	3.7.2009	i-kysely	englanti
K5	Wen	25	F	MAS	insinööri	4.7.2009	i-kysely	englanti
K6	Coraline	21	F	SIN	luonnontieteilijä	6.7.2009	i-kysely	englanti
K7	Justin	49	M	SIN	lakimies	6.7.2009	i-kysely	englanti
K8	David	25	M	SIN	luonnontieteilijä	6.7.2009	i-kysely	englanti
K9	Lettuce	34	F	SIN	multimedia	7.7.2009	i-kysely	englanti
K10	Debbie	36	F	SIN	suunnittelija	8.7.2009	i-kysely	englanti
K11	Kim	31	F	SIN	opiskelija	15.7.2009	i-kysely	englanti
K12	Ando	29	M	GBR	web-suunnittelija	16.7.2009	i-kysely	englanti
K13	Saklas Zakti	29	M	SIN	analyytikko	17.7.2009	i-kysely	englanti
K14	Saklas Zakti	29	M	SIN	monitoimimies	29.7.2009	i-kysely	englanti
K15	Dale	18	M	SIN	opiskelija	21.10.2009	i-kysely	englanti
K16	Monica	15	F	SIN	opiskelija	21.10.2009	i-kysely	englanti
K17	Kanya	30	F	SIN	opettaja	22.10.2009	i-kysely	englanti
K18	Jas	15	F	SIN	opiskelija	22.10.2009	i-kysely	englanti
K19	Eve	14	F	SIN	opiskelija	23.10.2009	i-kysely	englanti
K20	Joed	15	M	SIN	opiskelija	23.10.2009	i-kysely	englanti
K21	J	15	M	SIN	opiskelija	23.10.2009	i-kysely	englanti
K22	Brandy	41	M	SIN	opettaja	26.10.2009	i-kysely	englanti

Aineistot ovat tekijän hallussa.

Painamattomat lähteet

Internet

Census 2000: *Singapore census of population*. Viimeksi luettu 27.4.2010.

<<http://www.singstat.gov.sg/pubn/popn/c2000sr1/t1-7.pdf>>

HDBInfoWeb 2010. Viimeksi luettu 7.9.2010. <<http://www.hdb.gov.sg/>>

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen 2002. Viimeksi

luettu 23.7.2010. <<http://www.tenk.fi/HTK/htkfi.pdf>>

Jyväskylän yliopiston eettinen toimikunta 2010. Viimeksi luettu 27.3.2010.

<<https://www.jyu.fi/hallinto/toimikunnat/eettinetoimikunta>>

Makansutra.com. Viimeksi luettu 20.1.2010.

<<http://www.makansutra.com/index.php>>

Ministry of Education 2010. Viimeksi luettu 14.9.2010.

<<http://www.racialharmony.edu.sg>>

NUS/ IRB 2010. 23.7.2010. Viimeksi luettu 23.7.2010.

<<http://www.nus.edu.sg/irb/>>

www.sg 2010: *Singapore at a Glance*. Viimeksi luettu 27.4.2010.

<<http://app.www.sg/who/1/Singapore-at-a-Glance.aspx>>

The Universal Declaration of Human Rights 1948 [online]. Viimeksi luettu

23.7.2010. <<http://www.un.org/en/documents/udhr/>>

Muut

Jouhki, Jukka 2010: Henkilökohtainen tiedonanto.

Painetut lähteet

Kirjallisuus

Alastalo, Marja 2005: Tutkimushaastattelun historia yhteiskuntatieteissä. – Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.), *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino.

Alitolppa-Niitamo, Anne 1995: Somalien sopeutuminen Suomessa. – Åström, Anna-Maria (toim.), *Meikäläisiä muukalaisia: Kulttuurien kohtaaminen käytännössä*. Helsinki: Ethnos.

Ang, Ien & Stratton, Jon 1995. "The Singaporean Way of Multiculturalism: Western Concepts/ Asian Ways". – *Sojourn* 10(1): 65–89.

Arnstberg, Karl-Olov & Ehn, Billy 1975. *Etniska minoriteter i Sverige förr och nu*. Malmö: Liber.

Aro, Laura ym. 2002: *Jargon: Kulttuuriantropologian englant-suomi oppisanasto*. Jyväskylä: Kampus Kustannus.

Atkins, Peter & Bowler, Ian 2001: *Food in society: Economy, Culture, Geography*. London: Arnold.

Apo, Satu 2001: *Viinan voima: Näkökulmia suomalaisten kansanomaiseen alkoholiajatteluun ja -kulttuuriin*. Helsinki: Suomen Kirjallisuuden Seura.

Barthes, Roland 1997: *Toward a Psychosociology of Contemporary Food Consumption*. – Counihan, Carole & Van Esterik, Penny (ed.), *Food and Culture: A Reader*. London: Routledge.

Bell, Daniel A. & Piper, Nicola 2005: *Justice for Migrant Workers? The Case of Foreign Domestic Workers in Hong Kong and Singapore*. – Kymlicka, Will & He, Baogang (ed.), *Multiculturalism in Asia*. New York: Oxford.

Bhikhu, Parekh 2006: *Rethinking multiculturalism: cultural diversity and political theory*. Basingtoke: Palgrave Macmillan.

Bowen, John 2005: *Normative Pluralism in Indonesia: Regions, Religions, and Ethnicities*. – Kymlicka, Will & He, Baogang (ed.), *Multiculturalism in Asia*. New York: Oxford.

Caplan, Pat 1994: *Feast, fast, famine: food for thought*. Oxford: Berg.

Chaudhuri, Sumita 2009: *Sharing Cultures: Integration, Assimilation and Interaction in the Indian Urban Context*. – Prato, Giuliana B. (ed.), *Beyond Multiculturalism: Views from Anthropology*. Farnham: Ashgate.

Counihan, Carole & Van Esterik, Penny 1997 (ed.): *Food and Culture: A Reader*. London: Routledge.

Davies, Charlotte A. 1999: *Reflexive Ethnography: A Guide to Researching Selves and Others*. London: Routledge.

Douglas, Mary 1997: Deciphering a Meal. – Counihan, Carole & Van Esterik, Penny (ed.), *Food and Culture: A Reader*. London: Routledge.

Douglas, Mary 2000: *Puhtaus ja vaara: Ritualistisen rajanvedon analyysi*. Tampere: Vastapaino.

Endelman, Todd 2002: Practices of a Low Anthropologic Level: A Shehitah Controversy of the 1950s. – Kershen, Anne J. (ed.), *Food in the Migrant Experience*. Aldershot: Ashgate.

Eskola, Jari 2007: 6-8? (Teema)haastattelututkimuksen toteuttamisesta. – Viinamäki, Leena & Saari, Erkki (toim.), *Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Ferraro, Gary 2008: *Cultural Anthropology: An Applied Perspective, Seventh Edition*. Belmont, CA: Thomson.

Fetterman, David M. 2010: *Ethnography: Step-by-Step*. Los Angeles: SAGE Publications, Inc.

Forsander, Annika 2001: Etnisten ryhmien kohtaaminen – Forsander, Annika, Ekholm, Elina & Hautaniemi, Petri ym. (toim.), *Monietnisyys, yhteiskunta ja työ*. Helsingin yliopiston tutkimus- ja koulutuskeskus Palmenian oppimateriaaleja 90. Helsinki: Palmenia.

García, López Julián 2003: *Símbolos en la comida indígena Guatemalteca: una etnografía de la culinaria Maya-Ch'orti'*. Abya-Yala: Quito. [lukenut online]

Geertz, Clifford 1973: *The interpretation of cultures: Selected essays*. New York: Basic Books.

Goh, Daniel P.S., Gabrielpillai, Matilda, Holden, Philip & Khoo, Gaik Cheng 2009 (ed.): *Race and Multiculturalism in Malaysia and Singapore*. London: Routledge.

Gretchen, Liu 2008: *Singapore: A Pictorial History 1819-2000*. Singapore: Didier Miller.

Halén, Harry 1999: Suomen tataarit. – Löytönen, Markku & Kolbe, Laura (toim.), *Suomi: Maa, kansa ja kulttuurit*. Helsinki: Suomen Kirjallisuuden Seura.

Hall, Stuart 2003: Monikulttuurisuus. – Lehtonen, Mikko & Löytty, Olli (toim.), *Erilaisuus*. Tampere: Vastapaino.

Hall, Stuart 2005: *Identiteetti*. Tampere: Vastapaino.

Hakamies, Pekka 2004: Ruisleipä ja muut symbolit. – Knuuttila, Maarit & ym. (toim.), *Suulla ja kielellä: Tulkintoja ruuasta*. Helsinki: SKS.

He, Baogang 2005: Minority Rights with Chinese Characteristics. – Kymlicka, Will & He, Baogang (ed.), *Multiculturalism in Asia*. New York: Oxford.

Heikkilä-Horn, Marja-Leena & Miettinen, Jukka O. 2005: *Kaakkois-Aasia: Historia ja kulttuurit*. Helsinki: Otava.

Hietala, Leena 1995: Nakit riisillä. Indokiinalaisen ruokakulttuurin sopeutuminen Suomeen. - Åström, Anna-Maria (toim.), *Meikäläisiä muukalaisia: Kulttuurien kohtaaminen käytännössä*. Helsinki: Ethnos.

Hindmarsh, Bruce 2002: Transported Food: Convict Food Habits in Australia. - Kershen, Anne J. (ed.), *Food in the Migrant Experience*. Aldershot: Ashgate.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2001: *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula. 2009: *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.

Häyrynen, Liisa 2004: Pommisuojusta pakariin: Elämänmenoa jatkosodan aikaan. - Knuuttila, Maarit & ym. (toim.), *Suulla ja kielellä: Tulkintoja ruuasta*. Helsinki: SKS.

Inglis, Fred 2000: *Clifford Geertz: Culture, Custom and Ethics*. Cambridge: Polity Press.

Jijiao, Zhang 2009: Migration, The Emergence of Multi-Ethnic Cities And Ethnic Relations In China. - Prato, Giuliana B. (ed.), *Beyond Multiculturalism: Views from Anthropology*. Farnham: Ashgate.

Junkala, Pekka 2000: Kulttuurin ovet ja portit. - Lönnqvist, Bo (toim.), *Arjen säikeet: Aikakuvia arkielämään, sivilisaatioon ja kansankulttuuriin*. Jyväskylä: Atena.

Keesing, Roger M & Strathern, Andrew J 1998: *Cultural anthropology: a contemporary perspective*. Belmont: Thomson Wadsworth.

Kershen, Anne J. 2002: Introduction: Food in the Migrant Experience. – Kershen, Anne J. (ed.), *Food in the Migrant Experience*. Aldershot: Ashgate.

Knuuttila, Maarit 2004: Saatesanat. – Knuuttila, Maarit & ym. (toim.), *Suulla ja kielellä: Tulkintoja ruuasta*. Helsinki: SKS.

Knuuttila, Maarit, Pöysä, Jyrki & Saarinen, Tuija 2004 (toim.): *Suulla ja kielellä: Tulkintoja ruuasta*. Helsinki: SKS.

Knuuttila, Maarit 2006: *Kansanomaisen keittämisen taito*. Helsinki: Suomen muinaismuistoyhdistys.

Koistinen, Tero 2004: "Hyvälle maistui Pörhösen maksa": Ruokakulttuurien kohtaamisia Veikko Huovisen tuotannossa. – Knuuttila, Maarit & ym. (toim.), *Suulla ja kielellä: Tulkintoja ruuasta*. Helsinki: SKS.

Koh, Tommy & ym. 2006 (eds.): *Singapore: The Encyclopedia*. Singapore: Editions Didier Millet.

Kong, Lily 2007: *Singapore Hawker Centres*. Singapore: National Environment Agency.

Krase, Jerome 2009: A Visual Approach to Multiculturalism. – Prato, Giuliana B. (ed.), *Beyond Multiculturalism: Views from Anthropology*. Farnham: Ashgate.

Kuula, Arja 2006: *Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Tampere: Vastapaino.

Kymlicka, Will & He, Baogang (ed.) 2005: *Multiculturalism in Asia*. New York: Oxford.

Laitila, Teuvo 2004: Uskonnollinen paasto: Askel viisauteen ja pyhyyteen. – Knuuttila, Maarit & ym. (toim.), *Suulla ja kielellä: Tulkintoja ruuasta*. Helsinki: SKS.

Laitinen, Katja 2004: Toriruoka. – Knuuttila, Maarit & ym. (toim.), *Suulla ja kielellä: Tulkintoja ruuasta*. Helsinki: SKS.

Lehtonen, Mikko & Löytty, Olli 2003: Miksi erilaisuus. – Lehtonen, Mikko & Löytty, Olli (toim.), *Erilaisuus*. Tampere: Vastapaino.

Lévi-Strauss, Claude 1997: The Culinary Triangle. – Counihan, Carole & Van Esterik, Penny (ed.), *Food and Culture: A Reader*. London: Routledge.

Liebkind, Karmela, Jasinskaja-Lahti, Inga & Haaramo, Juha 2000: Maahanmuuttajanuorten sopeutuminen kouluun. – Liebkind, Karmela (toim.), *Monikulttuurinen Suomi, Etniset suhteet tutkimuksen valossa*. Helsinki: Gaudeamus.

Liebkind, Karmela 2000a: Monikulttuurisuus on tulevaisuutta. – Liebkind, Karmela (toim.), *Monikulttuurinen Suomi, Etniset suhteet tutkimuksen valossa*. Helsinki: Gaudeamus.

Liebkind, Karmela 2000b (toim.): *Monikulttuurinen Suomi, Etniset suhteet tutkimuksen valossa*. Helsinki: Gaudeamus.

Liebkind, Karmela 2000c: Kun kulttuurit kohtaavat. – Liebkind, Karmela (toim.), *Monikulttuurinen Suomi, Etniset suhteet tutkimuksen valossa*. Helsinki: Gaudeamus.

Löfström, Jan 2000: Lapsuuden hajut, vanhempien tuoksut. – Lönnqvist, Bo (toim.), *Arjen säikeet: Aikakuvia arkielämään, sivilisaatioon ja kansankulttuuriin*. Jyväskylä: Atena.

Lönnqvist, Bo 2000: Lukijalle. – Lönnqvist, Bo (toim.), *Arjen säikeet: Aikakuvia arkielämään, sivilisaatioon ja kansankulttuuriin*. Jyväskylä: Atena.

Lönnqvist, Bo 2003: Paradigma ja kenttä. – Laaksonen, Pekka, Knuuttila, Seppo & Piela, Ulla (toim.), *Tutkijat kentällä*. Helsinki: SKS.

Mahajan, Gurpreet 2005: Indian Exceptionalism or Indian Model: Negotiating Cultural Diversity And Minority Rights in a Democratic Nation-State. – Kymlicka, Will & He, Baogang (ed.), *Multiculturalism in Asia*. New York: Oxford.

Makansutra (S) 2008: Singapore: Makansutra (S) Pte Ltd.

Makkonen, Elina 2004: Ruisleipää ja riisivelliä: Lapsuuden ruokamuistoja ja keittämistarinoita. – Knuuttila, Maarit & ym. (toim.), *Suulla ja kielellä: Tulkintoja ruuasta*. Helsinki: SKS.

Martikainen, Tuomas (toim.) 2006: *Ylirajainen kulttuuri: etnisyys Suomessa 2000-luvulla*. Helsinki: Suomen Kirjallisuuden Seura.

Martikainen, Tuomas & Sintonen, Teppo & Pietikäinen, Sari 2006: Ylirajainen liikkuvuus ja etniset vähemmistöt. – Martikainen, Tuomas (toim.), *Ylirajainen kulttuuri: etnisyys Suomessa 2000-luvulla*. Helsinki: Suomen Kirjallisuuden Seura.

Mattila, Anna-Liisa 2001: Esineen symbolikieli leipien kertomana. – Vesterinen, Ilmari & Lönnqvist, Bo (toim.), *Virvatulia esineiden maailmasta*. Helsinki: SKS.

Mayer, Danila 2009: Young Urban Migrant Between Two Cultures. – Prato, Giuliana B. (ed.), *Beyond Multiculturalism: Views from Anthropology*. Farnham: Ashgate.

Mead, Margaret 1997: The Changing Significance of Food. – Counihan, Carole & Van Esterik, Penny (ed.), *Food and Culture: A Reader*. London: Routledge.

Nygren, Anja 1995: Etnisyyden määrittely ja käytäntö. – Åström, Anna-Maria (toim.), *Meikäläisiä muukalaisia: Kulttuurien kohtaaminen käytännössä*. Helsinki: Ethnos.

Nyman, Jopi 2004: Kansallista identiteettiä keittämässä: Englantilaisuus Kaksi lihavaa leidiä -sarjassa. – Knuuttila, Maarit & ym. (toim.), *Suulla ja kielellä: Tulkintoja ruuasta*. Helsinki: SKS.

Peng-Er; Alm 2005: At the Margins of a Liberal-Democratic State: Ethnic Minorities in Japan. – Kymlicka, Will & He, Baogang (ed.), *Multiculturalism in Asia*. New York: Oxford.

Phillips, John 2005: *The future of the past: Archiving Singapore*. – Crinson, Mark (ed.), *Urban Memory: History and amnesia in the modern city*. London: Routledge.

Pink, Sarah 2007: *Doing Visual Ethnography: Images, Media and Representation in research*. London: Sage Publications.

Pohjola, Anneli 2007: Eettisyyden haaste tutkimuksessa. – Viinamäki, Leena & Saari, Erkki (toim.), *Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Pottier, Johan 1999: *Anthropology of food: The Social Dynamics of Food Security*. Cambridge: Polity Press.

Prato, Giuliana B. (ed.) 2009: *Beyond Multiculturalism: Views from Anthropology*. Farnham: Ashgate.

Puuronen, Vesa 2006: Näkökulmia etnisten suhteiden tutkimukseen Suomessa. – Martikainen, Tuomas (toim.), *Ylirajainen kulttuuri: etnisyys Suomessa 2000-luvulla*. Helsinki: Suomen Kirjallisuuden Seura.

Pöysä, Jyrki 2004: Ruoka ja maskuliinisuus. – Knuuttila, Maarit & ym. (toim.), *Suulla ja kielellä: Tulkintoja ruuasta*. Helsinki: SKS.

Rastas, Anna 2005: Kulttuurit ja erot haastattelutilanteessa. – Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.), *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino.

Rautiainen, Pirjo 2003: *Antropologin kenttä ja työ*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Rubel, Paula & Rosman, Abraham 2009: The Transnational Family Among Urban Diaspora Populations. – Prato, Giuliana B. (ed.), *Beyond Multiculturalism: Views from Anthropology*. Farnham: Ashgate.

Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2005: Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. – Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.), *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino

Sallinen-Gimpl, Pirkko 2004: Karjalainen keittiö. – Knuuttila, Maarit & ym. (toim.), *Suulla ja kielellä: Tulkintoja ruuasta*. Helsinki: SKS.

Sirkkilä, Hannu 2006: Suomalaismiesten käsityksiä thaimaalaisista vaimoistaan. – Martikainen, Tuomas (toim.), *Ylirajainen kulttuuri: etnisyys Suomessa 2000-luvulla*. Helsinki: Suomen Kirjallisuuden Seura.

Sivonen, Seppo 2006: *Aasian kaupunkivaltioiden historia: Hongkong, Macao ja Singapore*. Helsinki: Gaudeamus.

Smart, Barry 1999 (ed.): *Resisting McDonaldization*. London: Sage Publications.

Snellman, Hanna 2009: Uudet Etnologiat: Virkaanastujaisesitelmä 29.4.2009. – *Jargonia* 16/2009.

Stahre, Ulf 1999: *Den alternativa staden: Stockholms stadsomvandling och byalagsrörelsen*. Stocholm: Stockholmia.

Stahre, Ulf 2001: Rebuilding the City. – *Ethnologia Europaea* 31:2.

Suojanen, Päivikki 1996: *Kulttuurien tutkijan arki: Kokemuksia omasta ja vieraasta*. Jyväskylä: Antrokirjat.

Tiilikainen, Marja 2000: Somalinaiset ja maahanmuuton kokemukset. – Liebkind, Karmela (toim.), *Monikulttuurinen Suomi, Etniset suhteet tutkimuksen valossa*. Helsinki: Gaudeamus.

Tiittula, Liisa, Rastas, Anna & Ruusuvuori, Johanna 2005: Kasvokkaisesta vuorovaikutuksesta tietokonevälitteiseen viestintään. – Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.), *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino.

Tiittula, Liisa & Ruusuvuori, Johanna 2005: Johdanto. – Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.), *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino.

Toyota, Mika 2005: Subjects of the Nation Without Citizenship. – Kymlicka, Will & He, Baogang (ed.) 2005: *Multiculturalism in Asia*. New York: Oxford.

Valtonen, Anu 2005: Ryhmäkeskustelut – millainen metodi? . – Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.), *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino.

Åström, Anna-Maria (toim.) 1995: *Meikäläisiä muukalaisia: Kulttuurien kohtaaminen käytännössä*. Helsinki: Ethnos.

Sanomalehdet

The Strait Times 14.2.2010a: 'No right to make demands on HDB' (teksti Irene Tham & Shuli Sudderuddin). [lukenut online]

The Strait Times 14.2.2010b: Are rental flats that bad? (teksti Irene Tham).
[lukenut online]

LIITE 1. INTERNET-KYSELY JA HAASTATTELURUNKO.

(https://spreadsheets.google.com/viewform?hl=en_GB&formkey=cmpwUUtEc2VIWHpQaWlfRFNHSFh4cmc6MA..#gid=0)

Hello to everyone,

My name is Jyri Mäkelä. I am a master's student of ethnology from the University of Jyväskylä and I am doing this questionnaire for my master's thesis, which deals with culture diversity in Singapore. I am especially interested in your daily experiences and how you deal with cultural diversity in your daily lives.

I will write my thesis in Finnish and include a summary in English. In my thesis I will analyze collected data and store the answers for advanced studies. Collection and storing takes place only for scientific purposes.

I would appreciate long answers, but if you do not want to answer to some questions you can skip them.

My thesis will be anonymous and with the collected data I will use fictitious names.

If you have any questions, you can send me an e-mail: jyri.p.a.makela@jyu.fi

Thank you for your participation

Jyri Mäkelä

1. Describe your everyday life in Singapore:
2. Describe Singaporean culture:
3. Describe how do you interact with culture diversity in your daily life in Singapore:
4. Describe your family history:
5. How do different ethnic backgrounds and cultures affect the atmosphere in Singapore?
6. What languages do you speak and how does language affect your daily life?
7. Describe your yearly calendar for cultural festivals/ events and what customs are around those:
8. Is Singapore multicultural or is there just one Singaporean culture? Why do you feel this way?
9. What is your opinion of different cultural groups interacting together in Singapore?
10. What do you think about Singlish?
11. How does religion affect to your daily life?
12. What is Singaporean food? What does it means to you?
13. If your ancestors came to Singapore, where did they came from?
14. Do you know the reason why your ancestors came to Singapore?
15. What is your nationality?
16. Where were you born?
17. Profession/ field of study
18. Age
19. Gender
20. This study will be anonymous and with the collected data I will use fictitious names. If you want you can give me the fictitious name I will use with your data:
21. Why did you choose this name?

22. I am doing my fieldwork in Singapore around October for two to three weeks and hoping to interview some people face to face. If you are interested in being interviewed you can leave your phone number and/or e-mail address and I will contact to you.

23. If you want I will send you my thesis summary in English, please give your e-mail address and I will send the summary to you when my study is ready.

24. Anything else you want to say:

KUVAT

(lähde annettu suluissa, muuten tekijän ottamia)

TEKSTISSÄ VIITATUT KUVAT

3.1. Singapore v. 1830 (National Archives of Singapore)

3.2. Singapore v. 1903 (National Archives of Singapore)

3.3. Singapore v. 1980 (National Archives of Singapore)

3.4. Singapore v. 2009

4.1. Durian

4.2. Durianiin erikoistuneen ravintolan valikoima

4.3. Esplanade

4.4. Jono suosittuun Chicken Rice -kojuun

4.5. Perinteinen hawker-keskus

YLEISIÄ KUVIA SINGAPORESTA

Ihmisiä Orchard Roadilla

Yliopistoruokala Singaporen tyyliin

Istana, Singaporen presidentin palatsi

Ihmisiä deepavalin aikaan